

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 2

Barcelona, 21 de gener del 1938

Preu: 50 cèntims

POLITICA INTERNACIONAL IMPERIS I COLONIES

CAP DE SETMANA

TOTA UNA ALTRA COSA

Els nostres lectors s'assabenten per la premsa diària del curs dels esdeveniments i hauran observat les inquietuds que desvetllen els recents canvis d'orientació i de govern de Romania i d'Egipte. Probablement aquestes successives explosions de malesteres interiors hauran explicat a alguns d'ells els motius dels aparents titubeigs i indecisions en la política internacional dels dos grans imperis europeus, Gran Bretanya i França. Aquella pregunta tan repetida de per què aquests dos poders no deturaven la invasió feixista d'Espanya i de Xina hauran vist que té múltiples respostes.

Ens convé d'examinar alguna d'aquestes respostes abans de dedicar-nos a l'examen dels problemes particulars de cada país, la qual cosa podem seguir amb mètode en aquestes cròniques internacionals. Cal que tinguem en compte, en primer lloc, que els imperis no s'han sostingut mai per la força exclusiva de les armes, sinó preponderantment per les relacions econòmiques i les conveniències polítiques. Es clar que un imperi, per a poder subsistir, necessita comptar amb un aparell guerrer igual o superior al dels naturals o presumptes adversaris confabulats. Així Gran Bretanya ha procurat sostenir una supremacia naval que l'equiparés al conjunt de les dues potències que la segueixen immediatament en poder i si ha tolerat algun desequilibri, ha estat a favor dels Estats Units d'on sap que, durant molts anys, no li pot venir cap perill. França ha fet enormes sacrificis per a sostenir unes defenses terrestres que la fessin poc menys que inexpugnable, però el desbordament militarista d'Alemanya i Itàlia ha reduït considerablement la seva potencialitat guerrera terrestre per bé que es consideri encara situada en primer pla.

Però el més interessant per a Gran Bretanya és que les seves vastes i riques colònies i dominis es trobin bé dintre l'imperi, amb la pau i la prosperitat garantides i assegurades. I entorn de la metròpoli i les colònies pullulen una quantitat enorme de pobles i Estats satèl·lits, alguns directament intervinguts i altres políticament lliures que nodreixen i magnifiquen l'imperi, que quan són addictes l'enforteixen, i que quan es mostren inquietos, recelosos o descontents el debiliten i el posen en perill. El mateix li passa a França la qual, de més a més, té problemes d'ordre econòmic i polític interiors més difícils que la Gran Bretanya. El qui té més simplificat el problema internacional és aquest imperi ultra modern que representen els Estats Units els quals es conformen a viure pràcticament sense colònies i cerquen només el domini o la influència econòmica matisada excepcionalment amb qualche intervenció política o militar quan les circumstàncies ho fan a llur judici indispensable.

Es evident que a Espanya i a Xina, Gran Bretanya, França i els Estats Units es troben davant de problemes concrets que afecten directament llur existència com a imperis. Tots tres, però, són d'acord a considerar que tenen a l'Extrem Orient dos enemics i no un: el Japó i la U. R. S. S. i no saben amb quina carta quedar-se. Gran Bretanya i França, per altra part, troben l'ambient enrarit i trencadís en distintes zones de llurs dominis, i llur influència econòmica i política és debilitada per manca de poder d'absorció de productes i coordinació de mercats. Alemanya projecta la seva personalitat damunt els pobles orientals d'Europa per la creixent densitat d'intercanvis que pot oferir, i Itàlia, més pobra i postergada, es dedica a la intriga i a especular amb la seva irresponsabilitat i misèria.

Així ens trobem amb la Gran Bretanya ocupada amb els conflictes permanents i ja tradicionals de l'Índia i amb els més moderns i complexos que li presenta Palestina, Egipte, Irac i, en general, tot el món musulmà, ultra la desviació creixent que s'observa a Romania, Grècia, Turquia i Pèrsia. I França contempla l'aparició d'un núvol al nord d'Àfrica, núvol que ja es perfila clarament al Marroc, ultra tam-

bé la fredor cada dia més perceptible envers ella de les seves antigues protegides Polònia i Iugoslàvia. La cadena no s'ha romput enlloc encara, però s'affluixa per molts llocs i cal posar a la balança les aspiracions d'aquests pobles abans d'emprendre cap acció decisiva. No és petita ni insignificant la tasca diplomàtica que han de desenrotllar els governs d'aquestes potències, ni són insignificants tres enemics de la categoria d'Alemanya, Itàlia i Japó, que juguen un doble joc, un aparentment combinat i de front comú, el *soi-disant* anticomunista per a atraure les simpaties del capitalisme imperialista, i l'altre, el particular de cada capitalisme local que cerca aire, expansió i vida en un món estret i tancat i que trairia fàcilment els seus comparses si pogués obtenir satisfacció total o parcial a les seves ambicions.

Repetim el que deïem l'altre dia: la U. R. S. S. resta en mig d'aquests tumult com un pèndol que ha de decidir la victòria. El capitalisme es troba en l'alternativa d'escollir entre el Socialisme o la barbàrie feixista. Un nou isolament de la U. R. S. S. afavoriria només els estats autoritaris, i França, Gran Bretanya i els Estats Units hauran d'obrir la mà forçosament a les masses obreres de dintre i de fora si no volen veure la mort prematura de llur dominació imperial i de llur hegemonia civilitzadora.

I la Mediterrània és avui, com sempre, el melic del món. Quan llegim dies enera les proporcions que anava prenent el moviment panislàmic i particularment l'aspecte de virulència inicial amb què es presentava l'incipient partit nacionalista del Marroc francès, pensàvem en les preocupa-

cions esgotadores a què estan sotmesos els homes d'Estat dels dos grans imperis europeus les quals manta vedada els obliguen a tenir aparences d'idiotesa o de torpor però que en realitat denoten que coneixen la complexitat de la vida de tants pobles, insegura i variant com els seus interessos. I podem reconèixer en mig del tumult la figura i la representació d'Espanya la sort de la qual malgrat les alternatives de la lluita actual, ja sembla decidida. Si caigués ací el signe de la democràcia i de la llibertat, poden donar-se per vençuts i liquidats els grans imperis europeus. Creiem que aquells homes d'Estat pensen així i en mig dels seus dubtes i de la seva extremada circumspecció creiem veure la confirmació més segura que el temps treballa a favor nostre.

M. SERRA I MORET

La història militar de l'Espanya moderna és un seguit de fatxanderies coronades per un seguit de fracassos. La catàstrofe colonial d'Ultramari, darrerament, les empreses bèl·liques del Protectorat del Marroc arrodoniren tota una aventura miserable i dolorosa, emparada per unes institucions caduques i absolutament divorciades del sentiment nacional. L'exèrcit espanyol —parlo de l'exèrcit en el sentit professional del mot— es refeia copiosament a la "reraguarda" de les seves derrotes. Lluny de mostrar contricció per la seva invalidesa, extreia de cada nou revés urc i desvergonyiment. Mai no intentà corregir-se ni disculpar-se. Per contra el militar espanyol —salvant les honroses excepcions que calgui— es convertí en un ciutadà de classe privilegiada. La seva espasa no servia el poble: era una amenaça per al poble; protegit per ella vivia a l'esquena del país a guisa de conquistador: alcava la veu, gesticulava amplament i escupia de cantó. La seva era una veritable espasa de Damocles damunt el poder civil: el "pronunciamiento" estava sempre a punt d'esclat.

Però arribà el 19 de juliol. Els generals havien preparat curosament la seva obra mestra. La seva història de vergonya, cinisme i covardia, culminaria en la formidable traïció a una República que els havia tractat amb indulgència summa. Es creïen prou coratjosos per a vèncer amb facilitat quatre cap-calents mal armats i dispersos. Tenien canons i bales dumdum. Eren molts. Només amb generals podien omplir una plaça de "toros". I els pobres soldats els creïen perquè ells tenien unes solemnes i asloradores veus de comandament. Doncs, jugaven a la segura. Perquè, a més, hi havia un pacte secret amb el senyor d'Itàlia... (Gràcies, però no caldrà que us molesteu. Serà arribar i moldre.)

Tanmateix, el poble féu el miracle. Improvisà les milícies. Ha creat l'Exèrcit Popular. Un exèrcit on s'han incorporat i on han trobat el seu veritable medi els militars dignes als quals l'alçament del juliol deixà sense soldats. On el poble ha abocat la seva joventut més pura. On han estat acollits molts ciutadans als quals uns reglaments rígids, absurds, havien impedit d'ingressar en les Acadèmies i que ara han resultat excel·lents guerrers. Un exèrcit on l'home no és la peça inànime d'un mecanisme manejat per una voluntat omnipotent, sinó un ciutadà lliure que havent acceptat una disciplina serveix fins a la mort una causa altíssima; el dret a la vida i a la llibertat de tots els homes.

Ara els nostres militars no escriuassen, ni gesticulen grotescament, ni escupen com els pinxos. Convien amb el poble d'on han sortit i promouen el respecte i la gratitud de tothom. I finalment —deixeu-m'ho dir— nosaltres els catalans podem estimar i àdhuc abraçar la noble carrera de les armes.

Joan OLIVER

FRONT DE TEROL. SOBRE LA NEU LA PASSA D'AQUESTA DONA DEL POBLE JA NO VACIL·LA. EL SEU ROSTRE ES REFA DE LES INTERMINABLES MESADES VISCUEDES SOTA EL TERROR FEIXISTA. TEROL PER LA REPUBLICA!

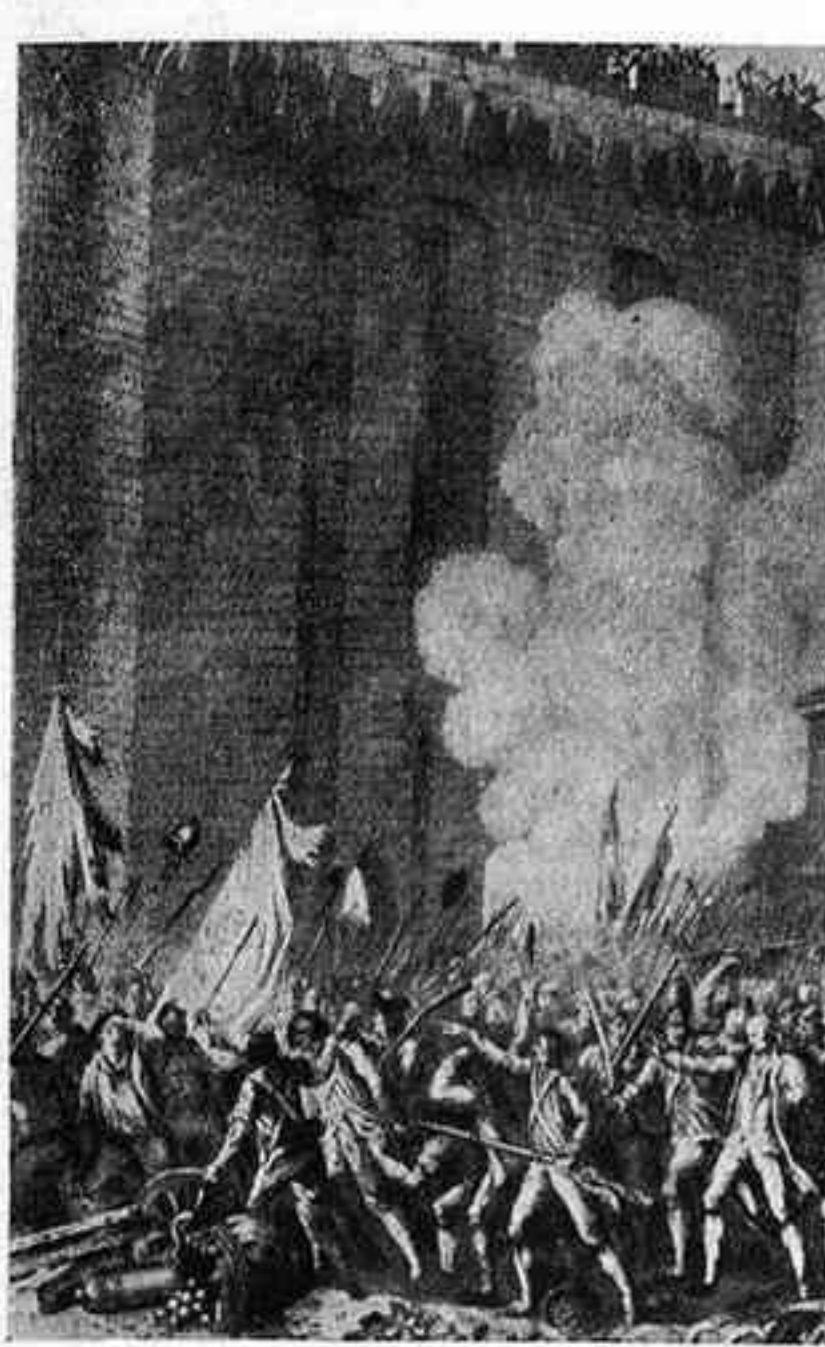
(Foto Hermann.)

EN LES PAGINES INTERIORS ARTICLES DE

J. Roure-Torrent
Federica Montseny
Manuel Valldeperes
Carles Pi Sunyer
Lluís Montanya
A. Fuster Valldeperes
Sebastià Gasch
Mercè Rodoreda
F. S. Forner
J. M. Miquel i Vergés
Domènec Guansé

La transformació del món El feixisme i la decadència d'Occident

Tres esdeveniments han conduït l'ésser humà pels viarans de la llibertat i de la justícia que arreu pren forma i que ens han d'emmenar a la implantació a tot el món d'un nou ordre social: el Renaixement, que l'ha ensenyat a pensar; la Revolució Francesa, que acabà amb l'aristocràticisme de casta i proclamà el dret del més àgil; la Revolució russa, que ha propagat a tots els pobles una igualtat social en potència, efectiva ja a la nova U.R.S.S.

REVOLUCIÓ FRANCESA. LA PRESA DE LA BASTILLA

Res no es produeix sense gestació. I la del moment actual, la del canvi que experimenta el món i que com a manifestacions més frapants presenta una crisi enorme i la naixença del feixisme per a intentar deturar la marxa del socialisme, ha estat lenta i laboriosa. S'inicià segles enrera amb la preparació de la llibertat de conscièn-

cracs; retracció del mercat amb els consegüents tancaments de portes en algunes indústries; baixa de valors, en certes ocasions a plom; esfumament de les rendes sense resistència. Heus ací el panorama actual a tot el món capitalista.

I l'exèrcit dels sense feina, amenaçant amb la boca oberta pels badalls, creix de dia en dia, sense que es vegin possibilitats dins el règim de detenir el mal.

¿Pot tractar-se d'una crisi passatgera, d'una d'aquelles manifestacions cíclicques que en temps passats commovent el món de tant en tant? Si no hi haguessin altres motius, podríem dir que fa massa que dura per a poder creure-ho passatger. A més, però, les titàniques provatures que s'han fet per a acabar amb aquesta horrible crisi,

glor, un dels actuals teòrics del nacional-socialisme.

Quan Spengler féu la famosa crítica de la civilització occidental, pronosticant la seva fi per excés de maquinisme i divorci total de l'home amb la naturalesa, anunciant una vegada més la idea de l'etern retorn, ningú no podia sospitar que el retorn nietzschiano havia d'ésser —especialment per a Spengler— el retorn a formes primitives i brutals d'autoritarisme exacerbada, a estats socials propis de l'Edat Mitjana.

Possiblement Spengler es creu fidel a les pròpies idees. ¿Es que no ha estat, no és Nietzsche un dels teòrics de l'anomenada "nova Alemanya"? I és que en tota idea de retorn a no interessa què, hi ha contingut un principi terrible de reacció. L'exacerbació individualista de Nietzsche, interpretada ara per Hitler, per Guillem primer, portà Alemanya al més rabiós pan-germanisme, agressor amb la resta del món, retardatari i regressiu a un punt de partença sanguinari, despòtic i bàrbar.

¿Però és que el fenomen regressiu d'Alemanya i d'Itàlia està destinat a produir-se a tota Europa? ¿Es que no ha arribat encara l'hora que els pobles s'apressin a forjar els seus propis destins, com l'està forjant Espanya, fent front, a costa del que sigui, a aquest retorn bestial a l'Edat Mitjana, reaccionant davant aquesta decadència d'Occident, precipitada pel procés de descomposició del capitalisme.

La vella civilització occidental està en franca fallida. És l'únic que resta en peu de la profecia de Spengler. Tots els grans ideals generosos, els principis universals damunt els quals s'aixequen una civilització i una cultura, el comportament entre els pobles, els drets de les petites nacionalitats, el respecte al débil, ajudat pel poderós; tot aquest gran somni irrealitzat de Wilson, ¿està destinat a neuir-se totalment?

I, malgrat tot, ¡quin formidable arrelament, quina força popular, quina potencialitat humana, materialment i moralment considerades, han tingut i han representat les idees de la democràcia, dels drets de l'Home i del Ciutadà, les lleis i normes polítiques per les quals s'ha regit Europa des de fa més d'un segle! Només han tingut un error, una falla, que pot ésser capital, si no es reacciona a temps, si el món europeu no es resisteix a desaparèixer, com a tradició de llibertat, com a civilització, com a cultura, oposant-se al brutal retorn, amb la força d'empenya que té tot moviment de continuïtat i d'ascens.

Aques error, aquesta falla, no sabem per quin fenomen de premonició, per quin fet miraculós de llarga vista, per quina meravella de clarividència instantània, només ha estat corregit pel poble espanyol.

Quan contemplem l'espectacle d'aquesta Europa democràtica, d'aquests Estats moderns en els quals intervé de manera activa el socialisme, espiritualment identificats amb la causa d'Espanya, íntimament en pugna i en lluita contra el corrent autoritari davant el qual s'aixeca únicament l'edifici de la rebella espanyola i de la construcció russa, però que, per les seves eternes vacil·lacions, amb la constant actitud d'ajornament, per abúlia o per manca de confiança en si mateixos i en els pobles dels quals s'han convertit en expressió i en guia, obren a llurs peus l'abisme en què demà es veuran sumits, ¡quina amargor, quina desesperança s'apodera de nosaltres!

Quan estem aquestes vacil·lacions, aquesta manca d'iniciativa i d'empenya, el gran error, la gran falla, que ha obert possibilitats i perspectives al feixisme. Les obri a Itàlia, quan totes les forces d'esquerres no saberen conjugar-se, posar-se d'acord per abatre l'enemic comú, la força artificial de Mussolini, que, en un moment de commoció revolucionària, necessità disgregar-se de revolucionari per tal de poder imposar un programa de masses, ajudat per una minoria de conductors armats. Les obri novament a Alemanya, quan no va saber-se fer una revolució pregona. Si és un afront que a la pàtria de Carducci i de Benedetto Croce, de Garibaldi i de Mazzini, de Pisacane i de Malatesta, si al bressol de totes les llibertats i de totes les arts, el feixisme pogués triomfar per la força de les armes, encara és major l'afront que a l'Alemanya socialista de Rathenau i d'Ebert, d'Erich Músham i de Kurt Eisner, Hitler arribés al Poder per mitjà d'unes eleccions... perquè no saberen arribar a un acord els comunistes i els socialistes alemanys contra el front de ferro de la reacció amenaçadora.

I una altra terrible vergonya per a Europa és el que ha passat després. Abissínia havia d'ésser la tomba en la qual caigués per sempre més l'imperialisme de Mussolini. No ho ha estat. Espanya havia d'ésser el dic posat per

No sé per quina associació d'idees, el recent adveniment del feixisme a Romania i les amenaces totalitàries que pesen sobre Irlanda, han fet que recordés aquesta frase de Spengler, un dels actuals teòrics del nacional-socialisme.

l'instint de conservació d'Europa, als bàrbars que amenacen una història de llibertat i una civilització progressiva i democràtica. Tampoc no ho ha estat. Se'ns ha deixat lluitar sols amb un enemic internacional, molt superior a nosaltres. I només la bravesa heroica, l'esforç desesperat del poble, la seva voluntat d'ésser lliure, de superar el seu destí i de liquidar un passat de misèria i d'opressió, ha pogut fer front a totes les forces reaccionàries de l'interior i de l'exterior, posades en joc contra nosaltres, perquè assenyalàvem a tots els altres pobles l'únic camí capaç de conduir-nos a la victòria i a la llibertat.

En plena lluita d'Espanya, en ple drama nostre, s'han pogut produir conspiracions feixistes a França, sense que això determini, en el país veí, el corrent d'alarma i de protesta que prepari les masses per tal de fer front al feixisme amb l'energia i la resolució amb què el 19 de juliol el poble respongué a la militarada. Vacil·lació sempre; sempre política de dubte, d'esperança il·lusòria, sense situar el problema en els termes clars i enèrgics en què es situa Espanya i que el situa la pròpia brutalitat i els mètodes expeditius del feixisme.

Espanya ha assenyalat el camí pel qual pot oposar-se resistència al mal, que representa el feixisme —bàrbarie, regressió, despotisme exacerbada, imposició de tots els principis primaris de la societat i de la vida, superats pel mateix curs de la història. I aquesta Europa nostra, aquesta civilització occidental amenaçada, a l'inici d'un descens, d'un pendis paorós de tirania i de misèria, en la qual els drets dels homes i el benestar dels pobles naufragarà en una nit d'esclavitud sinistra, retornant a un passat per sempre més sepulte, ha d'obrir els ulls, ha d'apressar-se a la defensa de la cultura, de les llibertats, de les tradicions de l'art, de la cultura, del liberalisme, del respecte humà, d'intersolidaritat, d'ascens permanent i col·lectiu. I perquè aquesta salvació sigui possible NO HI HA MES QUE UN CAMÍ. Precisament el que traça Espanya amb el sacrifici de milers de vides, amb l'oferta generosa d'una generació que

mor per tal de redimir el món de l'opressió i de la barbàrie.

Situats al final d'un continent i al llindar d'un altre, enllaç entre dues civilitzacions i gresol de moltes races, Espanya havia d'ésser país predestinat per a aquesta missió gloriosa i tràgica. Tots els Messias —homes i pobles— estan condemnats al sacrifici creuat. I ja que nosaltres, sense resistència i sense protesta, amb heroisme exemplar, tranquil i sobri, sabem complir gairebé inconscientment la missió còsmica que totes les forces de la vida i de la història ens confieren, que aquest gran sacrifici redimeixi el món del mal, contra el qual lluitem.

I ja no hi ha redempcions passives en les quals el redimí actui de subjecte, sense acció i sense sentiment, sense voluntat determinant i dinàmica. En aquest cas el redimí pel nostre esforç és Europa, que ha d'ajudar-nos amb la seva acció, amb el seu dinamisme, amb la seva fe en si mateixa, amb la seva resistència al mal, que és el feixisme, a aquesta obra de reconstrucció i de conservació de tradicions i de drets sense els quals no poden viure ni els homes ni els pobles lliures.

Tota vacil·lació, tota concessió, per mínima que sigui, a l'enemic, és una nova possibilitat de triomf i d'afirmament que li donem. Tota desviació de la línia i de l'objectiu principals, és un altre avantatge que s'ofereix. I tot retard en l'acció de les masses, dels Estats democràtics, dels homes de consciència liberal, de sentiment oposat a tota dictadura, a tot règim de força que conculqui constitucions i drets legítims per la història, pels drets i per les lleis dels països civilitzats, contra aquest enemic universal que és el feixisme, precipita, accelera la decadència d'Occident, la fi de la civilització i de la cultura europees.

Acció per a vèncer, per a defensar la pròpia obra dels segles, les mateixes lleis de la naturalesa. Unitat en aquesta acció, per tal que siguem invencibles. Espanya ha assenyalat l'exemple del dinamisme heroïc. N'hi ha prou que el segueixin els homes i els pobles que desitgen mantenir la seva dignitat i els seus drets.

Frederica MONTSENY

Contrast baromètric

Procés biològic de la lluita

Quan, al llarg de la lluita, ens aturem a meditar les causes que induïren els components de la militarada a sublevar-se contra l'esperit comprensiu de la República, la conseqüència és contrària als homes que, generosament humans, volgueren mesurar la cultura general del poble, per la pròpia cultura. I, és clar, cregueren que els militars, autèntica representació del vell esperit feudalista de l'Espanya borbònica, a còpia d'atencions i de recomanacions, arribarien a fer-se càrrec de l'esperit de justícia i de mutua comprensió que animava la novella República.

El cert és que no fou així. Els militars espanyols no tenien la intel·ligència necessària per a comprendre el gest generós dels homes que s'erigiren, empesos per la voluntat popular, en dirigents del nou règim de llibertat i de justícia —de llibertat i de justícia segons la concepció democràtica— que s'instaurava el 14 d'abril del 1931 i, naturalment, els que havien estat el corc destructor de l'Espanya monàrquica, pretengueren seguir rosegant els fonaments de la República. I ho feren.

Hi hagué error en els punts del nou règim. La seva generositat —que els portà fins a l'error lamentable de creure en un nivell cultural de capacitat natural, per part dels militars —no fou acceptada com una invitació a la col·laboració, sinó com un signe de feblesa. I partint d'aquesta base falsa —falsa perquè la República és i era ferma en el fons i en la forma, en la teoria i en la pràctica— el sector dels ineptes, dels que desoïen la veu imperiosa de la realitat, constituïren un conglomerat de perniciosa per a l'Espanya vacil·lant d'aquells dies.

Calgué que la República fes sentir la seva veu enèrgica i redreçadora perquè els covards, els incults, els vivedors que arruinaven el país, pretenguessin imposar la seva voluntat —si és que n'han tingut alguna vegada— d'homes primitius, sense la més lleugera noció de la civilitat i del respecte humà. El seu cop fracassà en diversos intents. No tenien contingut ideològic, ni raó. I la República s'imposà definitivament, acorralant la traïdoria, la inèpcia i la imbecilitat obstruccionista. Però aleshores sorgí la impotència de l'incult. I uns generals sense dignitat s'alçaren contra la voluntat manifesta del poble.

El procés de la militarada demostra com no hi ha la més lleu representació de l'Espanya autèntica, la que serveix de vehicle entre dues civilitzacions, actualment en lluita damunt el nostre territori nacional. Els del 10 d'agost, els del 6 d'octubre, els del 19 de juliol, són la negació de l'Espanya culta i progressiva que ha aconseguit de posar un mur de contenció a les expansions colonitzadores dels Estats totalitaris.

El procés, doncs, és ben clar. Després de diverses provatures, els militars, d'acord amb els senyors feu-

dals que ens llegà la monarquia i que la República respectà per excés de generositat, determinen llançar-se al carrer i, assaltat el Poder, destruir les essències vitals del règim que el poble s'atorgà lliurement. Hi havia compromesa tota l'oficialitat. Sanjurjo havia d'ésser el cap del nou Govern de força. No podia fallar. El cop era segur!

I ací sorgí l'error. Error que en els militars no era altra cosa que desconexió absoluta de la realitat. El món evoluciona, lentament, cap al socialisme. La cultura individualista crea Estats capacitats. El feixisme es veu amenaçat de mort per l'empenya creadora de les democràcies. I el poble espanyol, que havia covat la metamorfosi en la intimitat col·lectiva, aprofità la lleugeresa criminal dels facciosos per llançar-se a l'atac i sumar el seu esforç a l'esforç redreçador de les joventuts ardides que malden per precipitar la caiguda dels règims de tirania i obrir pas a una Humanitat lliure i sana, forta i culta.

Venguts, acorralats, els militars traïdors cerquen l'ajut d'Itàlia i d'Alemanya. Amb la participació d'aquests elements, la guerra pren caràcters totalitaris. Ja són les dues civilitzacions les que lluiten sense desmai. I la cultura, la dels homes lliures, la de la intel·ligència i del treball, destrueix l'organització feixista, a còpia de tots els sacrificis i de fer front a la política de vacil·lacions de l'Europa democràtica. I en aquestes condicions es produeix la presa de Terol per les forces republicanes. ¿Quina importància militar té aquest fet concret? ¿Es, realment important, enfocat de cara a l'exterior?

En primer lloc la presa de Terol aclareix un enigma. Itàlia i Alemanya ajudaren els sublevats espanyols creguts que Espanya no oferiria resistència als seus atacs. Així ho afirmava Franco. Però quan han vist que a Espanya es juga el prestigi de la seva força militar —i aquest fet el determina la presa de Terol—, Hitler i Mussolini han fet un viratge en la seva línia de conducta, que deixa entreveure la possibilitat d'una participació menys activa en la lluita espanyola. I, per altra banda, convé no oblidar que la victòria republicana del baix Aragó ha donat una solvència internacional poderosíssima a la República, en contrast amb la caiguda vertical experimentada pels facciosos.

Heus ací la visió baromètrica de la lluita actual i el seu procés biològic. Convé, en analitzar el present, no oblidar el passat, que és on cal cercar els gèrmens de la guerra. Avui, però, aquesta visió panoràmica ens deixa entreveure un canvi radical en la posició exterior, en relació amb l'aportació de l'Espanya republicana a la lluita de les joventuts mundials, encaminada a obrir, a la Humanitat, nous horitzons de pau, de llibertat i de justícia.

Manuel VALLDEPERES

Aquest número ha passat per la Censura

Que em perdoni Mercè Rodoreda la mala acció de criticar un llibre inedit. La satisfacció d'haver guanyat un Premi literari té també les seves contrapartides; però en canvi, el tractar d'una obra és el millor reconeixement del valor que se li dona. Es parla poc d'aquelles que no interessin. D'"Aloma" se'n parlarà llargament. Si jo m'he arriscat a fer-ho abans que es publicués, és perquè en llegir-la m'ha suggerit observacions de caràcter més ampli sobre literatura catalana actual. No podrà aquesta crítica cenyir-se en l'anàlisi d'una obra forçosament desconeguda dels lectors; però és que en "Aloma" em semblen concretar-se ca-

desimboltura dels que escriuen en un idioma polític i treballat per un llarg procés literari. En la fase inicial del nostre Renaixement semblava que l'escriure en català exigís eixamplar prèviament el pit perquè no manqués l'alè heroic; vestir la prosa amb la retòrica vuitcentista i floralasca, o donar-li un aire de suficiència desproporcionat al contingut de l'obra. Més tard, quan sota el mestratge de Fabra cristal·litza l'ordenació sistemàtica de la llengua, s'estengué el culteranisme artificial i erudit. Sortosament, aquestes fases inevitables d'un procés de formació, salvades per l'exponent individual en les personalitats sobressortint, i que fins en les que no ho eren representava un esforç estimable i fecund, han estat ja superades, i avui els escriptors catalans es valen de la nostra llengua com d'un instrument dòcil a l'expressió i ric de girs i matisos, posat al servei d'estils propis i cada vegada més normals. Entre ells és just assenyalar per la seva originalitat el de Mercè Rodoreda; estil ègil i nerviós, una prosa que salta més

Pot ajudar a salvar-lo altra qualitat, aparentment oposada, de l'actual literatura catalana: la facilitat molt moderna, de la concentració en intensitat. En la prosa dels escriptors joves es troben sovint frases curtes que concentren idees i sentiments; càrrega emocional, llampec que illumina els grans imperatius de l'inconscient. "Aloma" n'està esmaltada d'aquests encerts, veritables troballes, imatges atrevides, però denses, arbitràries però intuïtives, que en poques paraules inclouen més contingut i desvetllen més ressonàncies que llargues parrafades d'una buidor sonora.

Intensitat com a cinquè, disciplina i premi de la facilitat. No crec que hom pugui donar millor consigna als nostres escriptors. No deixar-se endur insensiblement pel camí massa planer, no regatejar l'esforç. Agraïts a la facilitat que entre tots han contribuït a donar a la prosa, convé considerar-la només com un instrument. La facilitat ha d'ésser un mitjà, la intensitat un fi. Amb el propòsit d'estendre les espurnes esperdes de concentració intuïtiva, convertint-les en un conjunt conscientment construït d'intensitat sostinguda.

L'ambició de l'obra ben feta exigeix castigar la idea, la trama, l'expressió, l'estil. Triar, corregir, sospesar. De la creació ha d'acceptar-se'n el goig que dona la lliure ventada de la inspiració, però també la tortura que representa el plasmar-la en una forma que mai no respon al primer desig i propòsit. Part de la nostra literatura actual sembla no prou treballada, sorgida de primer raig i sense ambició transcendent. És possible que sigui una impressió falsa, i que sota la fàcil espontaneïtat hi hagi un dens procés de preparació. Però cal afany de superar-se en cada obra, i, dintre d'ella, en cada pàgina. Madurar el goig preliminar de l'esperit quan fantasia vagorosament sobre la possible arquitectura de l'obra a crear que poc a poc va concretant-se en línies definides. En la mateixa "Aloma" entre els seus encerts en la construcció de la novel·la, hi ha aspectes que podrien ésser més lligats, com per exemple, la desproporció entre els elements sentimentals que produeixen el conflicte i la volada que aquest pren. Per això la figura borrosa de l'amant i l'emoció punyent de la casa abandonada, no vénen a ésser més que pretext i atmosfera per a motivar la novel·la d'una ànima de dona; les queixes, l'exaltació, les exigències i els deures d'una passió profundament humana.

Bé està que en la nostra literatura ressonin aquests crits de sentiment autèntic. De vegades les plomes femenines donen una lleu artificiositat, amable, però poc sincera. "Aloma" és un testimoni directe del sentir, amb un fons dens i complex, de les noies que viuen entre nosaltres. Una ànima de dona enamorada de la casa tradicional i dels records de família, que són a l'ensens una nosa i un empar, sensible a la petita i trista tragèdia del nen malalt, sotmesa a les upades de la passió cega, i que recorda, per l'accent, la d'una Katherine Mansfield, que en lloc de créixer a la cala neozelandesa de Karori, ha viscut en els barcelonissims carrers de Sant Gervasi. Un mirador arrapat a la terra pel posat d'una vella civilització, però amb l'esguard obert, enllà de la ciutat, als lliures horitzons de la mar.

Ja comença la malifeta de parlar d'una obra no publicada, voldria almenys que aquestes idees suggerides per la seva lectura fossin com un auguri de l'interès que despertaria la novel·la de Mercè Rodoreda. I del judici favorable amb què l'acolliran la crítica i el públic, del qual n'és ben mereixedora, entre altres encerts, per la gràcia i expressiva agilitat de l'estil i la força apassionada i humana de la seva sinceritat.

Carles PI SUNYER

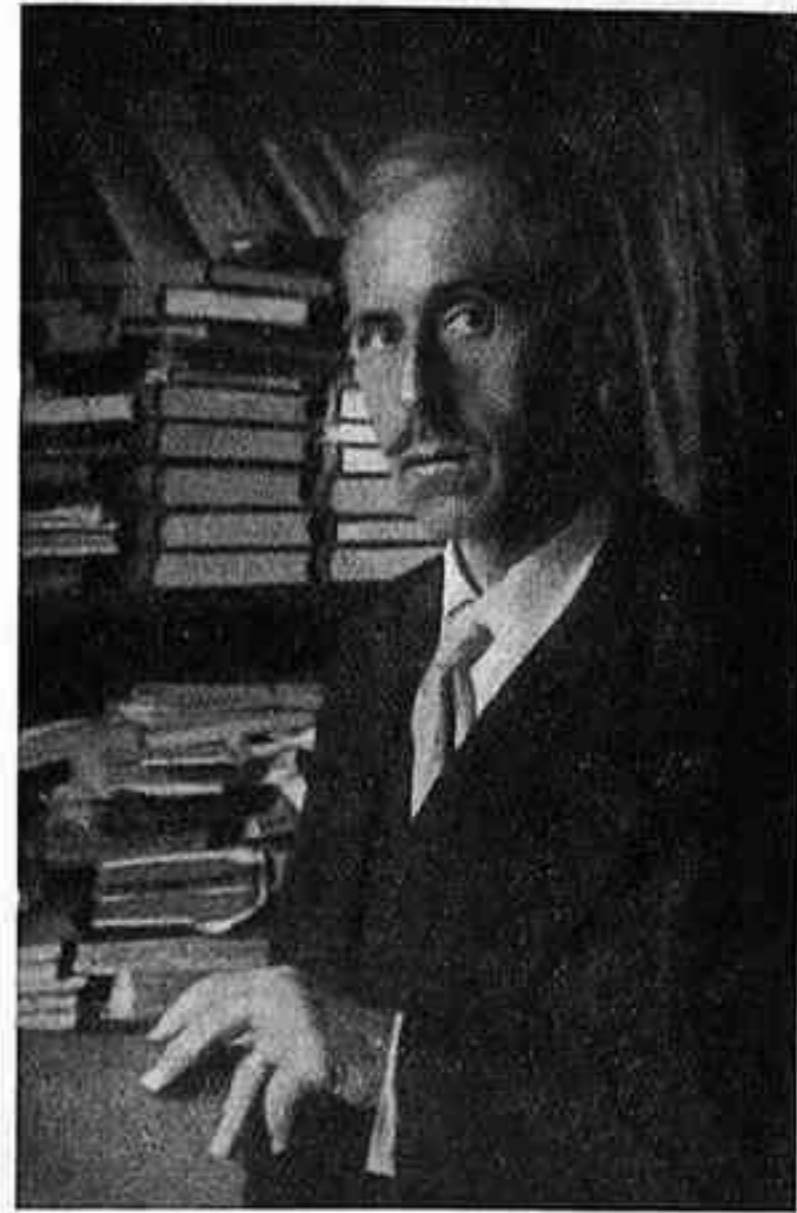
Premi Folguera 1937

La concessió a Josep Lleonart del Premi Folguera 1937 consagra, d'una manera oficial i pública, un escriptor català admirat de tots els qui el coneixien —l'home i l'obra, tan íntimament lligats!— per l'exemplar i altiu desinterès de la seva vida dedicada a la poesia i per la seva poesia despullada i patètica.

"Cal prendre's la poesia com els homes de debò es prenen qualsevol altra professió i pensar que demana laboriositat, estudi i renovació constants. Recordi's sempre l'autor que el vot del creador que és dins d'ell — quan hi és — té una gran importància. Escolti, calli i vagi fent. El censor o l'alabí, ell sempre ha de voler ésser més perfecte". Aquestes paraules de Josep Lleonart —orgulloses i humils a la vegada: humilitat d'artista i orgull de creador— en el seu pròleg a un llibre de versos d'un poeta jove, que podrien servir de lema a la seva obra, ens ajudaran a comprendre la seva personalitat, més complexa i difícil del que molts semblen creure. En efecte, Lleonart, com a poeta, és un home de debò, treballador constant i exigent, crític implacable d'ell mateix. Així veiem que el seu llenguatge, tant en prosa com en vers, és directe, apretat, hirsut, amb una violència llisa i plena, que contrasta amb la discreció suau i amable del seu tracte. És el seu, un pensament d'arestes netes, conduït amb una seguretat confiada; una forma que s'emmotlla estretament a una ànima ardent; que s'eixampla i es desplega a la seva mesura. En aquests temps en els quals l'estil més o menys brillant no és sovint altra cosa que la màscara d'un esperit buit, això sol fóra ja suficient per a situar Josep Lleonart entre els millors poetes catalans. La seva influència, però, començava tot just a fer-se sentir. La glòria —la modesta glòria d'un premi literari a casa nostra— arriba, doncs, a temps per a donar a conèixer a un públic més vast, un poeta dotat esplèndidament, que ha sabut dominar la facilitat.

vegades roenta de voluntat, de la qual es desprèn el perfum del fervor.

La regla essencial de la seva estètica és la de fugir de l'artificial i de l'excelsionat per a posar en el tresor comú a tots els homes, per tractar d'expressar, de la manera més total possible, l'home etern després dels signes exteriors efímers. Per això menysprea tot art, per brillant que sigui, preocupat únicament de les aparences. En lloc de pretendre —absurdament— imposar a les coses la seva vi-

JOSEP LLEONART

sió pròpia, vol acostar-s'hi amb una ànima lliure, per bé que apassionada, plena d'humilitat i d'amor, a fi de copsar la vida en el secret mateix de la seva elaboració. Una actitud semblant, més que dels escriptors que li són adjectats rutinàriament com a fonts, sembla provenir dels grans novel·listes alemanys i russos, de la poesia unanimita i, en un determinat sentit, de la filosofia bergsonian.

Aquesta posició, profundament humana, és la que dona als poemes de Lleonart, el seu encís i la seva plenitud.

Imaginem-nos la vida de Lleonart, a través de les seves obres. Josep Lleonart neix l'any 1880. La seva infantesa és plàcida i tranquil·la. Massa tranquil·la, potser. No coneix, durant els seus primers anys, altra cosa que joies i joguines. Joguines mecàniques, noves aleshores, que s'entreté a desmentir amb una gran paciència. Al seu entorn, tot s'agita. Des de la seva cambra, amb cortinetes de mussolina i puntes, sent els ecos de les festes. Adolescent, la vida li és fàcil, almenys en aparença. Freqüenta els salons de l'època; assisteix i brilla en les reunions més elegants. Aquesta vida, però, no el satisfà. I comença a escriure lentament. Mig d'amagat, potser. Poc a poc, prefereix la solitud i comença els seus viatges. Ha publicat ja alguns llibres —traduccions i poemes— que li obren les publicacions i els medis literaris. No té altra ambició que la literatura, la poesia. I escriu sense repòs, com ho demostra la llista ja llarga de les seves obres. Tots els seus llibres ens poden ensenyar a llegir. Hom es sent fascinat primer; dominat després. Quan llegim Lleonart i l'anem seguint pas a pas, limitem el nostre esperit, considerem el present. L'autor s'encarrega del futur. La seva poesia és subtil. Sembla fàcil, massa fàcil sovint. Sobtadament, però, veiem que no hem comprès, que ens cal reprendre, concentrar-nos. És lenta i aspra. S'exposa, s'eleva i s'evapora.

Els seus primers poemes oferien un accent d'insistència decebuda i ja patètica. És aquesta mateixa angou, esmorteïda la seva violència pels anys i per la coneixença dels homes i de les coses ("Pantí bull de la sang no torna a néixer") la que es precisa i afaia en *Les Elegies i els Jardins*, obra guanyadora del premi, que aviat podrem llegir en l'edició que prepara la "Institució de les Lletres Catalanes".

Lleonart és un poeta que no sap mentir. Per armonitzar el seu pudor innat amb la seva altívica creadora (*Orgull, si ets mon càstig, també ets ma llibertat*), s'emboïca de misteri. És únicament a força d'amor i de comprensió que podem trobar el camí que mena al fons veritable de la seva poesia.

Lluís MONTANYA

MERCÈ RODOREDÀ, PREMI CREIXELLS 1937

racterístiques comunes a la majoria dels nostres escriptors joves. I que em perdoni encara la gentil autora d'aquesta petita facècia de prometre una crítica, i acabar amb un enfilall d'idees i divagacions que, en realitat, tenen poca relació amb l'obra criticada.

Una de les qualitats més remarcables de la literatura catalana d'avui és la facilitat. No és difícil observar antecedents anteriors d'aquesta característica, però els casos isolats s'han convertit en qualitat general. Els escriptors catalans d'ara manegen la nostra llengua amb aquella normal

que no llisca, i d'una facilitat despreocupada i arbitrària, gràcia i sincera.

Remarquem amb caràcter general i no referint-nos al cas d'"Aloma", que l'excessiva facilitat és un auxiliar massa còmode. Sovint, pel pendent del que no exigeix major esforç, s'arriben a malmetre fondes possibilitats de maduresa definitiva. En la nostra literatura no manquen exemples de la fallida de promeses ambicions, deguts al parany de la facilitat. No serà, doncs, caure en doctoral petulància recomanar l'evitació d'aquest escull.

EL PRESTIGI

L'aldarull que s'ha fet entorn del "Premi Ignasi Iglésies" i de Prudenci Bertrana el considerem excessiu. Excessiu i fora de lloc. Els premis literaris de la Generalitat van ésser creats per a premiar la millor obra literària —de novel·la, de teatre, de poesia—, que prengué part en el concurs. I exclusivament a això s'ha d'atendre el Jurat; a la millor obra i no pas al millor nom. Una obra d'un autor eminent també pot tenir faltes. No s'ha de premiar l'autor; s'ha de premiar l'obra. No hi fa pas res que sigui l'obra d'un inedit que es premii. Millor. Si cada any s'esdevingués així guanyariem un nou valor per a la literatura catalana.

Del prestigi d'un autor, el Jurat ha de prescindir-ne. En els prestigis no hi hem de creure gaire, i els Jurats menys. I ara menys que mai. La revolució ha descobert moltes coses, les quals ens han permès conèixer que alguns prestigis eren de guix i no pas de pedra picada. Que hom no sigui tan ingenu de creure que les revolucions únicament es fan per tal que els desheretats aconseguixin un major benestar. Les revolucions de la mateixa manera que trasbalsen les coses d'ordre material i econòmic, trasbalsen les d'ordre espiritual. Fixeu-vos si les

trasbalsen que en aquests moments ja ens sentim impacients perquè volem que sorgeixin noves personalitats, puix que ja trobem a mancar el poeta, el novel·lista, el dramaturg que representi l'hora transcendental que vivim.

Es clar que d'aquest naufragi se n'escaparan alguns noms; molt pocs, però. I aquests noms seran els d'aquells prestigis que ja tenien acusada una forta personalitat, la qual no s'ha sentit defallir pel capigament actual. I, ¿qui sap si aquell poeta, novel·lista o dramaturg de la guerra i la revolució que esperem amb impaciència sorgirà, encara que en dubtem, d'un d'aquells valors que tenien acusada una forta personalitat que els permetés copsar la bellesa d'aquest trànsit i envolar-se amb ell?

Sorgirà, però, aquest valor que esperem; sorgirà, segurament, del cor de les trinxeres amb sentors de pólvora, amb clarors de les fogueres dels bivacs, empolsat per l'argamassa de les cases ensulciades, i espontàniament, com el llampegueig de l'explosió de les bombes. Els grans novel·listes de la post-guerra van sorgir així mateix. Trigaren un temps, però sorgiren.

Potser amb tot això darrer que us hem exposat, a primer cop d'ull, us semblarà que ens hem desviat del que

en començar ens proposàvem. Ho hem fet amb la intenció de demostrar que no hem d'entestar-nos a consolidar prestigis en aquests moments que l'espècie de la metralla obre esquerdes en llurs pedestal, que si bé alguns no arribaran a caure, tentinejaran, i no aconseguiran tapar els esporancers de les esquerdes, sinó que amb el temps s'obriran més i es faran més pregons; i de passada per palesar que a Prudenci Bertrana el considerem d'aquells comptats noms que l'espècie de les granades no obriran esquerdes en el seu pedestal, perquè no el té de guix, sinó que de pedra picada, i perquè sabem que és d'aquelles comptades personalitats fortes que la guerra impulsarà, sinó a superar-se, a renovar-se per tal de situar-se enmig de les noves valors de la guerra sorgiran, en el seu lloc d'honor de sempre. D'un novel·lista que ha escrit "Josafat" pot esperar-se'n tot.

Però que hom hagi volgut emparar-se com sembla, amb el seu prestigi per tal d'atorgar-li el "Premi Ignasi Iglésies" ho creiem injust. Injust i desplacat.

Ja hem dit en començar que el Premi Ignasi Iglésies va crear-se per tal de premiar una obra d'un autor, la millor entre la d'altres autors. Però voler

ens emocionarem amb *L'home i el passat* i ens abrandarà la seva magnífica *Oda a la Llibertat*. Goethe? Maragall? objectes de la seva predilecció, escriptors estimats i tutelars. ¿Quins són els promotors d'aquesta insumbisa i humil naturalesa? La meditació interior, el geni ambiciós i la serenitat aristocràtica del primer, el lirisme còsmic i la vena racial del segon, han contribuït, certament, a la seva formació. És, però, a llur límit, on cerca Lleonart els objectes de la seva poesia. Podríem parlar també dels grans místics, per bé que el misticisme de Lleonart sigui més aviat pagà. De la seva lucidesa inquieta, a

que el Premi s'atorgui a un autor pensant en tota la seva obra literària, en el seu prestigi, és agafar el rave per les fulles. La Generalitat encara té de crear-lo aquest premi. Un il·lustre company que forma part del Comitè del Centenari de Fortuny em deia, no fa gaires dies, que la millor manera d'honorar al gran pintor consistiria en que la Generalitat creés un premi que portés el seu nom per tal de premiar l'obra pictòrica de la vida d'un artista. L'obra de tota una vida, qual premi podria atorgar-se cada cinc anys, consistent en una quantitat digna. El mateix es podria fer en l'aspecte literari; crear un premi que portés el nom d'un nostre autor insigne, el de Guimerà,

per exemple, puix que ensems que perpetuariem el seu nom dignificariem i glorificariem tota l'obra i la vida dels nostres escriptors eminents. Aleshores no hi hauria lloc a tals confusionismes, puix que adequament es tindria en compte això mateix que en esperit creiem que en el cas Bertrana pretenien els seus admiradors. Si l'admirat company Pi i Sunyer, com a Conseller de Cultura de la Generalitat, escolta la meua suggerència i la porta a terme, jo seria el primer a votar l'estimat Prudenci Bertrana perquè s'emportés el premi que glorifiqués tota la seva vida de gran escriptor i dignifiqués la seva vellesa. A. F. V.

FORTUNY, VIST DE PROP

Entorn del seu centenari

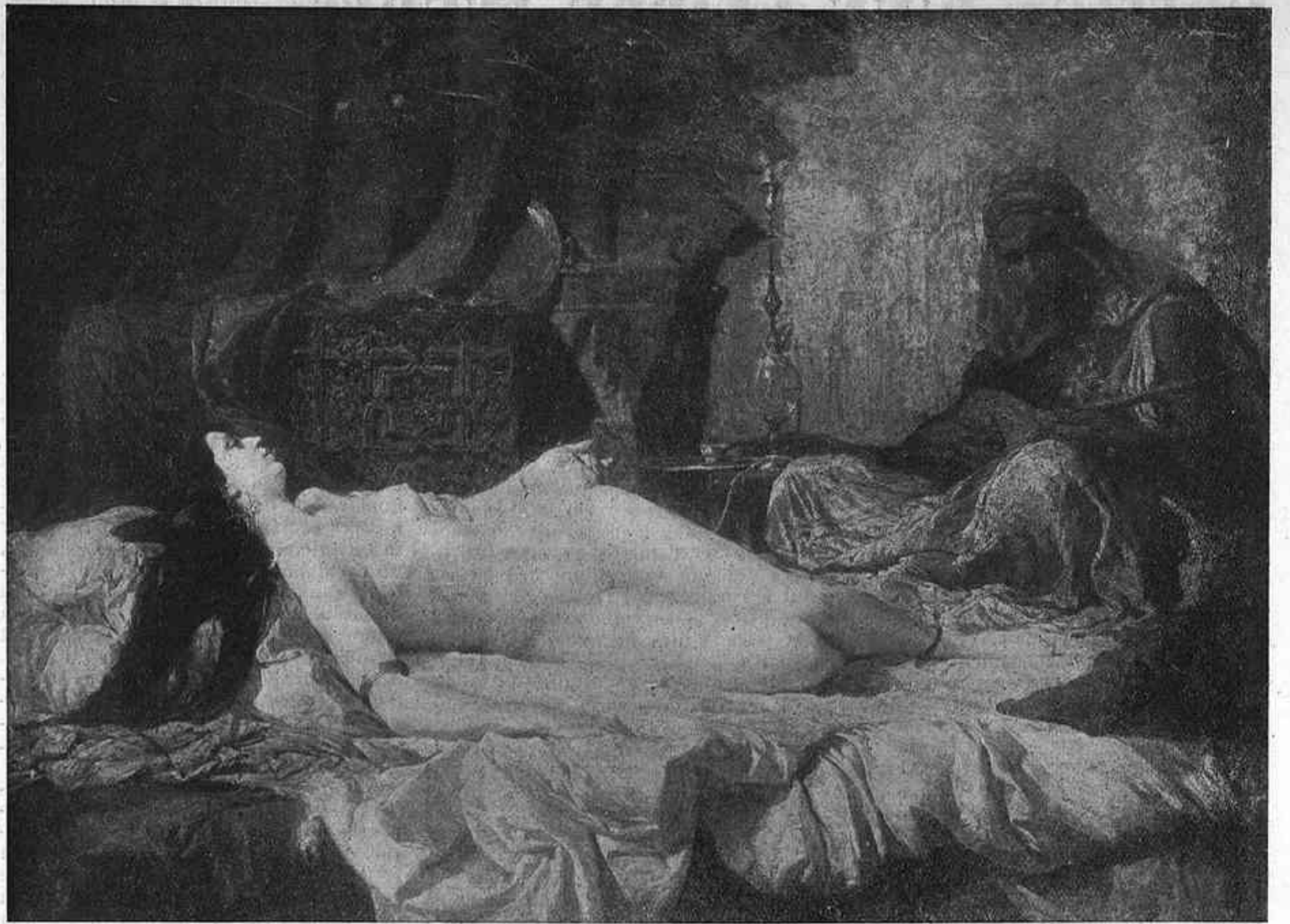
Si aneu a Reus, una de les primeres coses que copsareu si sou una mica observadors, és que l'ambient de la meua ciutat nadiua, té unes característiques ben diferents de les altres ciutats de Catalunya. Sobretot si arribeu un dilluns de mercat, havent dinat. La seva plaça de Prim, amb el monument fatxendós a l'heroi de la guerra d'Àfrica, amb els seus porxos que us recordaran els de la plaça Francesc Macià, sota els quals i al voltant de les taules dels cafès, hi veureu cares ben distintes les unes de les altres. Hi veureu les galtes rebegudes del pagès tarragoní, sota la barretina, i els xavos cargolats i la gorra negra de seda lluent del carreter, alhora mig corredor de vi o d'avellana, que mastega la caliquenya, i els bigotassos o les barbes sumptuoses que pengen damunt les borles dels cordons que lliguen al coll la brusa negra d'un gitano opulent. I aquell cel tan blau, damunt del qual aquell sol tan fort retalla amb foc les cornises de les façanes, i els falziots que xisclen i els coloms que repassen amb el seu vol l'amplària de la plaça, us diran que tots aquells pobles en els quals va viure el nostre Fortuny, en el seu caminar d'artista rodamón, tenien una semblança amb la nostra ciutat, i per això el nostre gran artista s'hi trobava bé en residir-hi.

En el nostre llibre "Perot i l'Estel", ja dèiem coses semblants referents al nostre artista. Ho dèiem recordant-lo dins la nostra ciutat i pels seus vol-

sava la gent senzilla de tots els pobles amb els sants de guix que feia, i que el seu nét acoloria amb els colors llampanants de la seva retina exaltada. I aquesta educació infantil, d'ofici i d'ambient, va fer d'ell un dels més grans artistes del segle passat, i el precursor de l'impressionisme.

Part d'això que deixem assenyalat ens ho ha suggerit la conferència *Fortuny i Catalunya* que va donar, fa pocs dies, al Casal de la Cultura, el nostre admirat company i estimat amic Francesc Pujols, la qual conferència ens dol conèixer-la només que fragmentàriament pel que ha publicat la premsa. Fins ara el nostre artista havia tingut a Catalunya, exceptuant Ixart, valoradors mediocres, i tal vegada en això radica que Fortuny no obtingués el lloc que li corresponia a Catalunya. Però ara, que un dels nostres valors intel·lectuals més reconeguts ha enarborat la bandera reivindicativa de l'artista reusenc, cal tenir-ho en compte i cal procurar que no es trobi sol en la croada empresa per assolir aquesta reivindicació.

M'honora d'haver estat nomenat, anys endarrera, membre del comitè pro monument a Fortuny. M'honora i ensems ho lamento, perquè de vegades penso si ha estat per culpa meua i de tots aquells que compartien amb mi la tasca de glorificar amb bronze el nostre artista, que s'hagi demorat tant, perquè sembla mentida que a Catalunya, a l'hora que arriba el més gran esplendor de la seva renaixença,

MARIAN FORTUNY. "L'ODALISCA". MUSEU D'ART DE CATALUNYA.

(Foto Arxiu Museu.)

La música era una de les coses que més l'encisaven (recordeu "El guitarrista", el "Faust" de Gounod) perquè de tant com la sentia àdhuc veia fer la plàstica, la qual cosa aparentava assolir-ho maldant amb les gosadies decoratives que circumden les seves obres cabdals. I aquestes gosadies el portaven a evocar amb una semblança imponderable totes aquelles escenes que Mozart va viure. Francesc Pujols, per tal d'assimilar-lo a Mozart, evocà "La Vicaria", i sens dubte que el que a ell va colpir-lo més d'aquest quadre meravellós, és aquell personatge que, acotant-se a signar vora els nuvis, mostra l'encisadora línia de la seva cascada Lluís XV i la gràcia del perfil de la seva cama cenyida amb la fina mitja de seda. Però Fortuny té una aquarella que se'n diu "Il Continuo" que porta el mateix títol d'una obra de Mozart, i que ben bé podria passar pel retrat adolescent d'aquest músic.

Cal tenir en compte, per tal d'explicar-se exactament la producció complexa de Fortuny, la seva procedència, la contrada on va néixer. Considerant-lo només com a home, ja us ho explicareu clarament. El tall de la indumentària que vestí tota la vida, el sac curt, l'armilla oberta, els pantalons de camals estrets cenyits a la botina rossa i la seva cabellera, li donen un aspecte agitanat. Al seu entorn de seguida us imaginareu les cares negres dels gitanos, les caravanes de carros al llarg de les carreteres polsoses, les manoles del Divendres Sant, desplaçament de terres llunyanes, (en qualitat menor, amb Baldomer Galofre també veureu les eugues murcianes, enjoiades de borles i felpons, i amb Llovera la clàssica mantilla madrilenya i el balcó andalús atapeït de manoles, com un cistell de flors, imitació de Goya i de Fortuny) i les cavalleries fatxendoses i llampants, enganxades als xarrets i carretelles, les quals foragità la invasió dels automòbils, i encara dura, com una guspira d'enyorança, la carretella atrotinada del baró de Montoliva. ¿No copseu aquesta nota de color d'un to comarcalista únic? Doncs és per aci per on

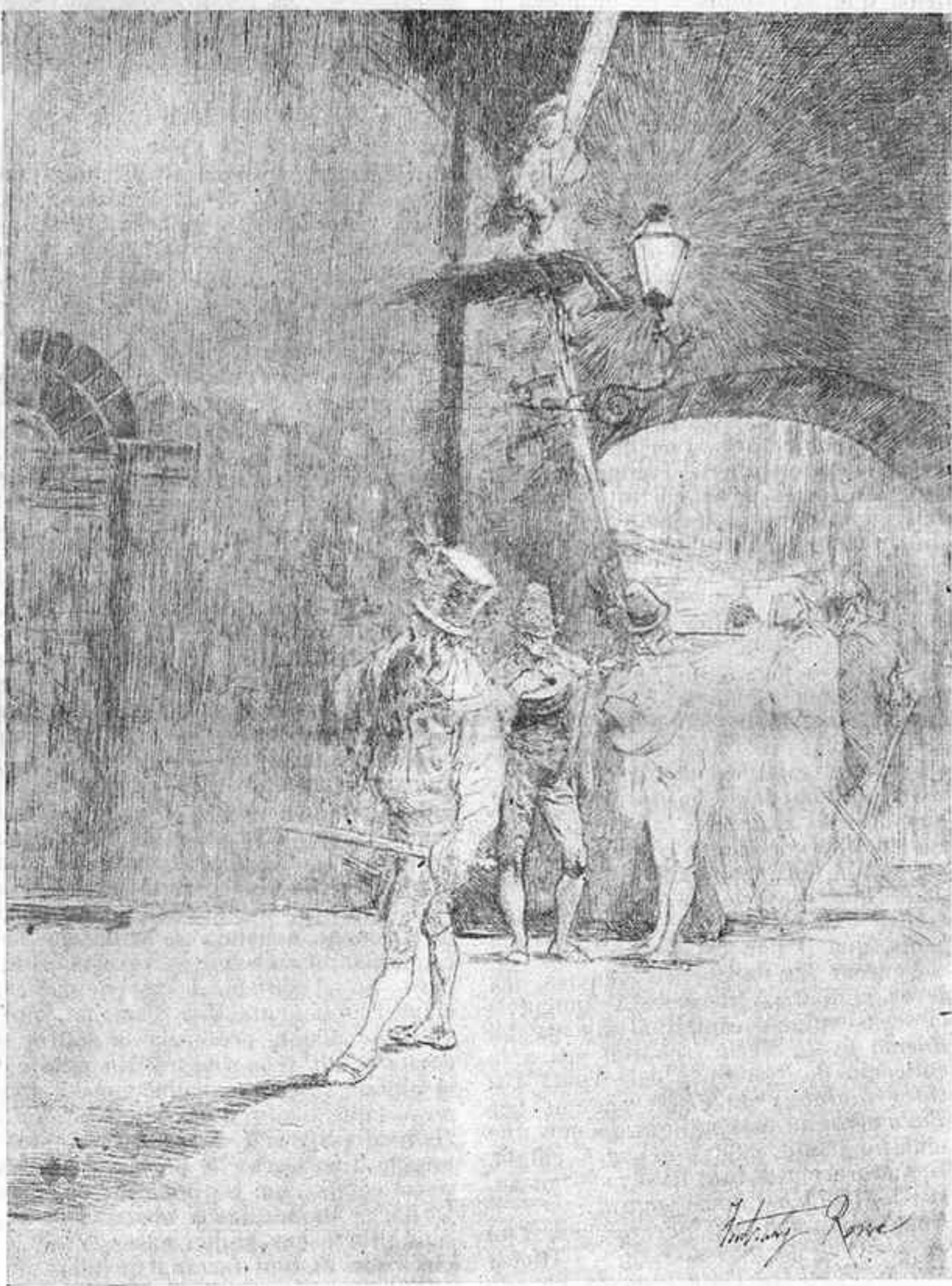
començà Fortuny la seva carrera de pintor sumptuosa i opulenta; però que la seva sensibilitat depurà i convertí en una gran qualitat per brunyir les seves obres. I és per tot això que entenem que per tal de comprendre el valor de Fortuny, de tot allò que féu i que deixà incomplet la seva mort pre-

matura, cal veure'l de prop, perquè si no, no es pot tenir una comprensió exacta de la seva obra, fins ara fillada de forana, perquè qui la qualificà així no tingué en compte moltes coses, part de les quals hem esbossat amb aquestes ratlles.

A. FUSTER VALLDEPERES

MARIAN FORTUNY. REUS 1838 - ROMA 1874.

MARIAN FORTUNY. "RONDA DE NIT". MUSEU D'ART DE CATALUNYA.

(Foto Arxiu Museu.)

tants en la seva infantesa; sobretot al llarg de la platja de Salou, tancada per un costat per les verdes pinedes de Vila Fortuny, i per l'altre, pel roquer del Llatzaret, amb el seu bosc de pins atapeïts i amb les cabanes dels pescadors arrimades a les roques vora les barques i les xarxes esteses. La platja de Salou, amb el castell enrunat del Llatzaret, amb les pales de les figueres de moro, l'atzavara i el pou blanc de cúpula rodona i l'estesa de les jonqueres que abriguen els estanys, emergint de les quals veureu el canó lluent de l'escopeta i el salt del gos perdiguier del caçador que va a la cacera dels ànecs salvatges, us recordarà tot seguit les escenes marroquines, les quals tant agradava pintar a Fortuny, en fer córrer la pólvora als cavalls i genets moreses.

Heus aci, com de seguida comprendreu la pintura de Fortuny i la seva trajectòria. Perquè de petit ja tenia l'esguard amarat de llum i del llampegueig del nostre sol que prodiga aquell contrast de morats i de cadmis intensos, que és tot allò a la recerca del qual va anar sempre la seva paleta, ja que en altres terres tan lluminoses com les nostres, per les quals passava, només hi veia una repetició de l'esclat lluminós de la nostra terra. I el seu esguard subtil afitorava en el nostre paisatge i en la nostra gent, aquells detalls opulents, àdhuc que es tractés de gent camperola, que el prodigi decoratiu amb què envoltava les seves obres n'era la conseqüència. Ultra les coses que deixem apuntades, va iniciar-lo en aquell trànsit intens de la seva vida fugaç, el seu avi, que, amb el mateix amor que va donar-li la mà per guiar-lo, com diu la llegenda, a peu a Barcelona, perquè pogués començar la seva carrera gloriosa, va portar-lo per les fires amb la seva barraca de firaire, dins la qual enci-

encara no hàgim honorat aquest artista com es mereix.

Cal conèixer-lo de prop, Fortuny, per a saber de qui es tracta. Cal haver-lo seguit des de la infantesa per a saber en l'edat madura quin ha estat el seu valor. ¡Com enyorem, ara, els dies de la nostra infantesa que mancats de mitjans per a veure'l de prop, ens delectàvem fullejant els àlbums que reproduïen la seva obra, els quals ens deien que a més d'ésser un gran pintor era un aiguafortista i un dibuixant incomparable! Ara, en el nostre caminar a la recerca de les coses belles, que ja hem vist Rembrandt i Goya de prop, amb llurs aiguafortis, i les meravelles de Cellini i Donatello, i Rafael, sobretot en aquells retauls miniatura de sant Jordi i sant Miquel, cada u al costat de "La Gioconda", al Louvre, el qual record encara serveix tot fresc, ens diuen com Fortuny els seguia ben a la vora fins arribar a aconseguir-los i posar-se amb tot el seu prestigi entre ells. Perquè Fortuny era un pintor amb totes les grans condicions que han tingut els més eminents artistes del Renaixement i, com digué Gautier, amb cap de llurs defectes; no era tan sols un pintor; era alhora un artista gairebé universal en les arts de la plàstica; i si no aconseguí en les altres arts que cultivà ésser-ne un mestre, va cultivar-les amb tot l'entusiasme del seu esperit, puix que com a qualsevol dels artistes florentins, li plaia tallar en la fusta belles ornamentacions decoratives d'un preciosisme que ja traspua en les seves obres pictòriques, i marcar en les fulles i en els punys dels punyals i les gumies, i en les culates de les espingardes aquells arabescs en els quals tant excel·liren alguns dels artistes que adés hem evocat.

I no solament en les arts plàstiques s'abocava el devesall del seu esperit.

MARIAN FORTUNY. "FERRADOR MARROQUÍ". MUSEU D'ART DE CATALUNYA.

(Foto Arxiu Museu.)

ASPECTES DEL TEATRE REVOLUCIONARI

Fa algun temps, al Teatre de la Renaissance de París, tingué lloc l'estrena de *Pas de ça chez nous*, onze quadres de John E. Moffitt i Sinclair Lewis, en una versió francesa de Jacques Chabannes i Sabine Berritz. L'obra fou presentada pel Teatre del Poble, patrocinat per la Confederació General del Treball.

Simultàniament, al nostre Circ Barcelonès, una altra peça fou presentada per un altre Teatre del Poble, aquest del Sindicat de la Indústria de l'Espectacle. L'obra que es titulava *Venciste, Monakof!*, fou escrita per un tal Ignasi Steinberg i anunciada com a "expressió autèntica de teatre revolucionari". La seva estrena anà precedida d'una propaganda que ens atrevim a qualificar de lleugerament desproporcionada per tal com el seu autor era comparat a Shakespeare, a Calderón, a Goethe i fins i tot a Esquil...

Què eren aquestes dues obres? Existeix un teatre autènticament revolucionari, però de valor teatral nul·la. Existeix també un teatre molt "teatral", gosariem dir, però orfe de sentit revolucionari. I existeix finalment la fusió ideal: les peces revolucionàries que són al mateix temps obres d'art. *Pas de ça chez nous* i *Venciste, Monakof!* no pertanyien a cap d'aquestes tres categories.

La primera era un melodrama, un vulgar melodrama, d'indigència artística absoluta. És possible —digueren els crítics francesos— que la novel·la de Sinclair Lewis, d'on l'obra és tresa, abundi en notacions satíriques preses (o més ben dit imaginades) en la realitat. Sinclair Lewis, en efecte, ha imaginat els Estats Units víctimes d'un règim totalitari de tipus hitleria o mussolinia, i s'ha divertit pintant les reaccions d'un cert nombre d'americans mitjans ben reals davant aquesta hipòtesi poc versemblant. Però els mil detalls saborosos que sens dubte donaven un to picant a la novel·la, han desaparegut en l'adaptació teatral que no ha deixat subsistir més que fantolxes sense vida i unes imatges grosseres sense cap contacte amb la realitat.

Quant a *Venciste, Monakof!*, era una obra plena de *slogans* gastats —que han perdut tot sentit a còpia d'ésser prodigats— i artísticament mancada. No tenia res de teatral. Sense gota d'acció —no hi passava res—, la tragèdia hi era explicada verbalment. De més a més, la presentació era equivocada. Estilitzava el que volia ésser realista, una *tranche de vie*. Francament, eren més vibrants i més teatrals, apassionaven més les masses, *El Cristo Moderno*, *El pan de piedra* i altres obres semblants, que nodrien el repertori del vell Teatre Apol·lo.

Cal denunciar els perills d'aquest teatre demagògic, la barroeria del qual fa que el seu valor de propaganda sigui pràcticament nul. Un crític il·lustre, Benjamin Crémieux, des d'un setmanari francès, "Vendredi", antifeixista fervorós i defensor apassionat del teatre popular, no ha estalviat els blasmes al teatre falsament revolucionari: "Un greu risc pesa damunt

el Teatre del Poble —ha escrit Crémieux—: el d'escollir obres teatrals i de valor nul·la i tan falses en el seu gènere com les peces patriòtiques d'abans de la guerra. Podem acollir una peça dolenta d'un proveïdor burgès

amb el somriure, sense indignació, per tal com es tracta d'un teatre que agonitza, però cal reaccionar contra totes les equivocacions d'un Teatre del Poble, perquè ací és l'esdevenidor del teatre que està en joc".

L'eminent crític té tota la raó. I no som nosaltres sols a donar-li. La hi donaren també els obrers que no anaren al Teatre de la Renaissance ni al Circ Barcelonès mentre s'hi representaven *Pas de ça chez nous* i *Venciste, Monakof!*, obres que, en vista de llur poc èxit, hagueren d'ésser retirades ràpidament del cartell.

I és que l'obrer, al qual pretenien adreçar-se aquestes dues peces, no vol respirar al teatre l'aire que respira a la fàbrica i al taller, ni pot sofrir que els comedians li repeteixin allò que els oradors de miting i els seus diaris estan tips de dir-li en tots els tons. Vol escoltar al teatre un altre llenguatge. Després de la dura tasca de cada dia, l'obrer no tolera els atapeïments de crani. Vol evadir-se. Vol oblidar. Vol distreure's. Per això deserta els locals que li serveixen transcendentalismes encaparradors i omple les sales que li ofereixen una distracció, sales que ací, trist és confessar-ho, són les que fan revistes verdes i sarsueles tronades. I que no ens diguin que si encara hi ha teatres que cultiven aquests gèneres lamentables és perquè el públic els demana. El que afirmés això demostraria tenir una trista i equivocada opinió dels temps gloriosos que vivim i dels homes que els viuen. Si el poble omple aquestes sales, és perquè els nous empresaris que li han sortit a l'espectacle no són capaços de donar-li una altra cosa per a distreure's.

Per consegüent, cal treure amb urgència l'obrer d'aquests locals embrutadors. Cal oferir-li obres divertides, perquè com que lluita, sofreix i treballa, té ben merescudes unes hores de distracció, però obres dignes i de qualitat. A aquestes obres es referia segurament Lenin quan deia: "Cal que els obrers no es tanquin en el marc artificialment limitat de la literatura per a obrers sinó que aprenguin a comprendre cada dia més la literatura general. Els obrers llegeixen i volen llegir tot el que s'escriu per als intel·lectuals".

Aquesta és la sana doctrina. Aquestes obres destinades als intel·lectuals, si són bones, també agradaran als obrers. N'estem segurs. La prova n'és que el teatre de Shakespeare i de Molière, el teatre dels autors de farses i de misteris, amb el seu moviment viu, les seves perspectives ràpides, els seus tons sonors i plens, les seves passions tan pròximes de les nostres, que duran tant com les societats humanes, agradava als refinats però també agradava a la massa, perquè era un teatre autènticament popular, d'abast general, com actualment ho són les pel·lícules de Chaplin, que plauen a savis i analfabets, a rics i pobres, que plauen a tots els públics.

I és que cal convèncer-se d'una vegada que no s'ha de classificar el teatre en moral i immoral, en burgès i proletari, sinó en bo i dolent. Són les obres bones les que interessen. Tota la resta són equilibris sobre el filferro. Són improvisacions de guitarra o d'acordió.

Tenia tota la raó l'escenògraf Santiago Ontañón quan deia fa poc des de "La Voz": "Jo crec i he cregut sempre que fer la revolució en el teatre és simplement fer-ho bé".

Sebastià GASCH

"EL REVISOR", DE GOGOL. POSAT EN ESCENA PER MEYERHOLD.

PICASSO

L'obra de Picasso, que és filla de l'art del Greco i de Goya al mateix temps que de l'Orient, és un continu teixir i desteixir, una successió vertiginosa d'aspectes oposats i contradictoris... Les èpoques blava i rosa amb els seus esguerrats sinistres i els seus arlequins esllanguits, èpoques malaltisses i decadents, plenes de qualitats extraplàstiques, bones per a entendre poetes i literats, i el lirisme de les quals André Salmon ha cantat millor que ningú... Les austeres teles cubistes, llunyanes abstraccions en les quals la natura era plegada amb la passió més vibrant al propi ritme de l'artista i de l'home... "El retorn a Ingres", amb aquells dibuixos gairebé escultòrics, d'un realisme obsessionant, sota el qual hi havia, latent com la calor dels cossos, tota la geometria cubista...

Davant aquest seguit de variacions estètiques, hem sentit dir moltes vegades a l'espectador superficial: "Cada any, a la tardor, Picasso ens porta les novetats de la temporada". Aquestes paraules, que l'espectador miop ha pronunciat amb ironia, nosaltres les hem acollides sempre amb alegria. Perquè en aquesta constant renovació, en aquest continu teixir i desteixir, radica la qualitat de l'obra de Picasso. Aquesta perpètua renovació constitueix la seva salvació. Aquests viratges constants, en efecte, no obeeixen a un desig immoderat d'acatar l'última moda, ni a un afany inveterat d'estar sempre a la page ni a unes ganances ingènues d'espantar el burgès. No obeeixen a un gust clownesc per la piqueta.

Aquests viratges constants són el dic segur que Picasso oposa a la facilitat desbordada, i el mitjà més eficaç per a col·laborar l'amanerament. Picasso és un home d'una facilitat fantàstica, d'una habilitat formidable, d'una traça que fa literalment rodar el cap. A vint anys, ja pintava com un mestre. Quan s'enamora de Toulouse Lautrec, els seus prodigiosos *décalqués* igualen el

pintor de la Goulué. Quan s'engresca amb Ingres, les seves genials *contre-façons* són tan bones com els originals del pintor de Montauban. Si Picasso s'hagués deixat arrossegat per aquesta traça monstruosa la seva mort artística no hauria pas tardat gaire a produir-se.

Imaginem Picasso, en efecte, atuquant-se en una de les seves múltiples etapes. Imaginem-lo considerant la seva època rosa, la seva època blava, el seu cubisme o el seu neoclassicisme com un fita on calia aturar-se amb l'única preocupació d'anar perfeccionant les troballes realitzades. Picasso, víctima de la seva prodigiosa facilitat, no hauria tardat gaire a amanerar-se. Hauria aconseguit, ningú no ho dubta, una perfecció formal atabaladora, pe-

més que no pas ell, les seves obres eixirien automàticament mort-nades dels seus pinzells. Però Picasso, home extraordinari, artista excepcional, pot més que la seva facilitat. Sap dominar-la. Sap controlar-la. I les seves obres neixen sempre vives, i, renovant-se sempre, cercant sempre, adalant, noves dificultats a vèncer, nous obstacles a superar, ens ofereix l'espectacle magnífic d'una admirable maduresa, més jove a cinquanta anys que molts joves que no han conegut mai la inquietud.

Darrerament, per a figurar en el pati del Pavelló d'Espanya a l'Exposició de París, Picasso ha pintat una gran pintura mural prenent per tema la destrucció de Guernica. Fugida angixosa dels veïns de la casa en flames, soldat estès a terra, infant assassinat, mare desesperada, brau patèticament immòbil a punt d'embestir furiosament, munt de runes i de dolor, de clarors i d'ombres, d'on surt, esquixador, el crit terrible d'un cavall, aquell plafó, dramàticament pintat en blanc i negre, obsessionant, ric en una força trágica trasbalsadora, és com resum i compendi dels desastres de la guerra, és la imatge colpidora de la destrucció.

De Picasso són també una sèrie d'admirables aiguaforts, "Sueño y mentira de Franco", que han estat editats amb el subtítol: *acto de execració del atentado de que es víctima el pueblo español*. Animals monstruosos, símbols atroços de la destrucció de la bellesa i de la vida, guerrers horribles cavalcant cavalls esventrats, braus furiosos, mares enfollides, ciutats devastades, han fornit els temes d'aquestes làmines implacables, que van acompanyades, d'un text ardent de Picasso, l'artista genial que, tot just esclatada la guerra, es va apressar a posar el seu art i la seva persona al servei de la lluita que sostenim per la llibertat. S. G.

PICASSO. AIGUAFORT EXTRET DE "SUEÑO Y MENTIRA DE FRANCO".

rò el contingut de les seves obres se n'hauria ressentit immediatament. Picasso, però, s'ha adonat clarament d'aquest perill. I ha curat àvidament de controlar continuament, sense interrupció, la seva facilitat, de dominar-la i de reduir-la a la impotència. Filla d'aquest afany, ha nascut la seva constant evolució. Picasso es juga constantment la vida en aquesta inlasmable aventura. La vida de les seves obres. Si mai la seva habilitat pogués

Correu de les Arts

■ *S'està procedint a la constitució del Comitè que tindrà cura de commemorar dignament el centenari de la naixença de Fortuny, que s'escaurà el dia 11 de juny d'aquest any. Aviat donarem els noms de les personalitats que compondran l'esmentat Comitè.*

■ *Prop de dues-centes mil persones, han visitat, de nits, el 1937, les sales d'escultura egípcia, grega, romana i francesa del Louvre de París. Una guia d'aquestes col·leccions ordenades i il·luminades era necessària. Acaba de sortir "Le Louvre la nuit", (Ahlhaid, edit.) i els seus autors n'han fet un bell llibre, des d'ara indispensable a aquells que no van al Louvre com a snobs o com a curiosos de les festivitats nocturnes.*

■ *Diverses exposicions franceses a Nova York: a la Galeria Pierre Matisse: un conjunt de Georges Rouault; a la Sala Seligmann, obres de Picasso (1903-1923); a la Valentine Gallery: pintures recents (1934-1937) del mateix pintor.*

■ *Els "Amics de Steinlen", formats en societat, acaben de commemorar, al cementiri Saint Vincent de París, l'aniversari de la mort del gran artista i de l'artista de gran cor. Després es traslladaren al Square Constantin-Pecqueur, que decora el monument de Steinlen, obra de l'escultor Vannier.*

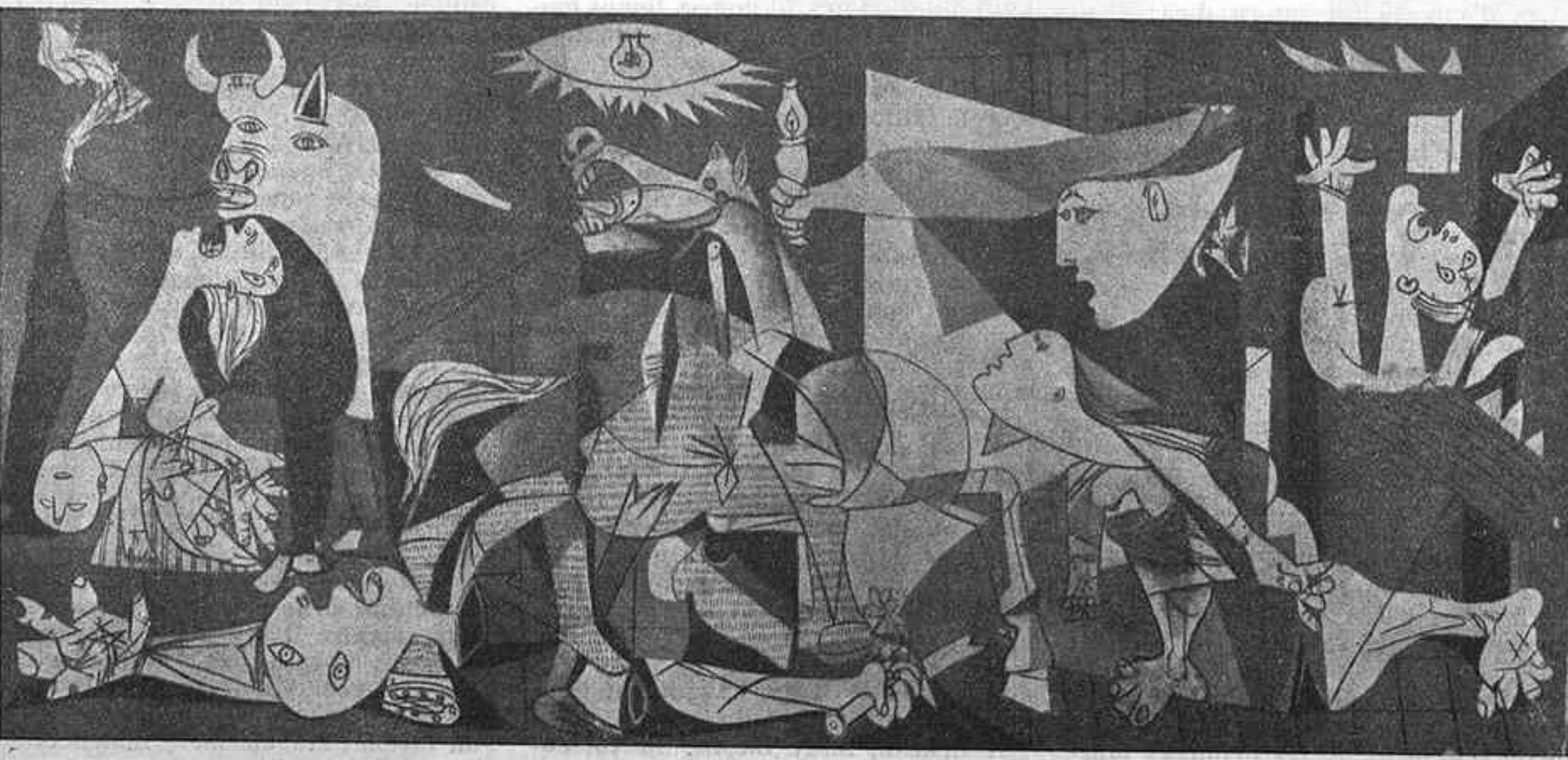
■ *En una revista suïssa, W. Deonna pregunta: "Brueghel el Vell, ha passat per Ginebra?" La confrontació d'un detall de "La collita" (1565) i de diverses fotos, fetes als voltants de Ginebra, a Archamp, podria fer-ho creure. Però un altre historiador d'art, Crespin, aporta una hipòtesi diferent. Brueghel hauria pogut inspirar-se d'una regió diferent situada prop de Rolle, a la vora nord del llac Lemán. D'altra part, es pretén que els "Caçadors en la neu" del museu de Viena, del mateix pintor, haurien estat pintats, segons uns records del Valais, quan Brueghel anava a Itàlia o en tornava.*

Correu de les Lletres

■ *Ha mort Raoul Ponchon, el "cantor del vi", popular poeta francès, creador d'un gènere literari que va fer fortuna: el comentari poètic de l'actualitat, la "gaseta ritmada". Encara que deixa escrits cent cinquanta mil versos, és a dir, vint mil més que Victor Hugo, el més fecund dels poetes francesos, no volgué reunir-los mai en volum, i solament, gràcies a la insistència i a la col·laboració dels seus amics, en va publicar uns quants, l'any 1920, sota el títol de "La Muse au Cabaret".*

■ *Llibres interessants publicats darrerament: "Batailles dans la montagne", de Jean Giono (N. R. F.); "Le drame de Marcel Proust", de Henri Masís Corréa; "La Machine à lire les pensées", d'André Maurois (Gallimard); "Campagne", de Raymonde Vincent (Stock), guanyador del Premi Fémina; "Retour d'Espagne", d'André Chamson; "Bella-Vista", de Colette (Féneze); "Masques sur mesure" i "Champ Domineau", de Pierre Mac-Orlan (N. R. F.); "La Chasse au Martin", de Jean Prevost (N. R. F.).*

■ *Anglaterra: L'hispanòfil E. Allison Peers, autor de "La Tragèdia Espanyola", acaba de publicar "Catalonia infelix", clau —diuen els editors— de la guerra espanyola. Després de segles de lluita, Catalunya guanyà la llibertat i l'autonomia. Ara, una vegada més, lluita per la seva vida. L'estudi del Professor Peers sobre el passat, el present i l'esdevenidor de Catalunya, és essencial per a la comprensió de la reraguarda de la guerra actual d'Espanya. Esperem rebre aquest llibre per a conèixer el judici que al bon amic del nostre poble mereixien els esdeveniments tràgics que actualment el 'om mouen i trasbalsen.*

PICASSO. PLAFO QUE FIGURAVA EN EL PAVELLÓ D'ESPANYA A L'EXPOSICIÓN DE PARÍS.

UNS QUANTS MOTS A UNA ROSA

Un excel·lent assaig sociològic

“PI I MARGALL I PROUDHON”

L'infant deixà el pit i s'adormí, amb les mans guarnides de clotets, ben obertes.

La nit fugia trista. A les acícies del carrer vingueren ocells a fer avalot. L'aire, que passava fi pels brots més tendres, mig ensunyats de tot l'hivern ésser morts, fregà, sense respir, la finestra.

—Dorm...

Alba deixà el menudet al bressol i s'estremí; va apagar el llum i de tot es féu mestressa la claror somorta.

“Les noies són una cosa molt delicada: no res les toca de fang i de vegades el trepitgen sense adonar-se'n.” Ho havia dit, feia una colla d'anys, el pare a l'oncle. Aquell oncle que entrava sense dir res, s'asseïa, i, quan ja estava cansat, se'n tornava sense haver badat boca. El pare d'Alba raonava: “¿Per què ha d'enraonar? ¿No veieu que només de sentir-me passar i transpassar ja està content?” I aquell dia en què el pare havia dit això de les noies perquè ella aquell matí havia tingut uns mots de rebellia sobre ara no recorda quines coses, l'oncle, excepcionalment, havia respost amb un somris part damunt del sotabarba bo i atapeint la pipa de tabac. “Això, veus, està bé. Els consells, perquè siguin profitosos, han d'ésser donats tot passant”. I havia encés la pipa beatíficament.

Ara s'apropa novament al bressol perquè li ha semblat que el menudet grinyolava. No és res. Una mosca que el festeja. Si al costat no tenien tant de gallines... S'embadaleix perquè el petit somriu. —¿Quines coses deu somiar o potser somriu perquè no somia? Amb la mà, en un gest inconscient, empaïta la mosca que reiniciï deixant en apropar-se de tassa. I ajusta els finestrons que la claror s'ha agradat de l'infant i entrava tota.

Alba es fica al llit. Encara és massa d'hora per a llevar-se. ¿Podrà adormir-se, però? En tirar amunt la gira, malgrat la fosca, veu les seves mans. El cor li fa un sotrac perquè els ulls hi veuen tots els petons. “L'amor és això”. Deia ell, i l'omplia de carícies. Alba diu als pensaments que fugin. Ahir va fer tard a l'oficina que Carme va ésser trigenera per culpa de la llet i ella no podia deixar el nen sol que ja s'havia despertat i tenia gana i va rebutjar-li el pit perquè a aquella hora tenia el costum del biberó... A l'estiu el banyarà amb aigua assolellada; la durà al terrat. Quan serà més grandet ella li inventarà una història per a cada estrella i cada dia començaran a comptar-les que serà feina de mai no acabar. Riu com un boig quan el banya. Vinga cops de peu contra l'aigua i visquen els esquixos i vinga ravenxinar el cap per a no ofegar-se. Quan tindrà dents, serà més bufó!... però es farà gran, i serà un home.

La claror fa dues espases a les esclertes dels finestrons. Cau contra el paper esblaimat de la paret: és blau amb flors petites: dues tires són mal ajuntades i el dibuix no encaixa... Però el cel té un altre blau que aquest blau del paper. “Cel...” deia ell i l'estrenyia fort fins obligar-la a queixar-se.

—Cel...

Demà haurà de telefonar que vingui a netejar la màquina. I veure si Roca, l'ordenança que lliga becaines amb becaines, va recordar-se de curar les lletres...

El menudet torna a somicar. Salta llesta del llit. Obre el finestro.

—¿Què tens? — li diu baixet—. ¿Per què no deixes dormir la mare? Per què? — pregunta amb tendresa; i s'acota a besar-li una maneta que

seguida. El roser puja del jardí de baix: Alba havia lligat una branca amb un fil, fins a la finestra que ara obre.

Quin perfum, el matí! La rosa, encara no ben badada, és vermella. Segur que és la més avançada de tota la primavera. L'ha deixada la nit, que haurien volgut endur-se-la les estrelles. La cull. L'aroma fa llanguir i pensar en coses d'amor que més val no pensar-hi.

la rosa. Un dia, ell, li havia fet un gran sermó. Deia que, de la revolució, els homes i les dones, n'eixien nous. Amb l'altra mà, ara, agafa la rosa i l'apropa, tan fresca, als llavis: roman així. La revolució ens fa millors, la fem per a ésser millors. Lluitem per la llibertat. I vosaltres, les dones, ho heu d'entendre ben bé i bregar per a aconseguir-la. L'amor és diferent d'abans.

Alba diu amb els llavis contra la rosa, en un murmuri, sense veu gairebé.

—No. Jo trobo que no.

I mira el fill, tan dolç.

—L'amor, la necessitat amorosa, l'impuls sexual, ha d'ésser com si et “beguessis un got d'aigua”. — Quan ell li va dir això ella va rumiar-hi molt. Pensava: si és una set i res més, i beus un got d'aigua i et passa la set, ja no penses més en l'aigua fins que torna la set. Seria com les bestioles. Jo penso en ell sempre. El que val, en amor, són els pensaments, l'assedegament de records i d'estones per a fer-ne records. Set de tendresa. ¿Set de tendresa? ¿De paraules, només? Set de companyia, d'una mà a punt quan una altra mà necessita ésser estreta.

La rosa, que li ha dut tanta de frescor als llavis, ja no en té gens. La mosca, girada d'esquena i a cops d'ailes, baixa i puja pels vidres com una boja. Fa un sorollet que abalteix.

I advé un gran enyorament que emmena desigs. No. Com si et beguessis un got d'aigua, no. Com si endinsessis les mans en un corrent d'aigua, i el cos, i tot tu.

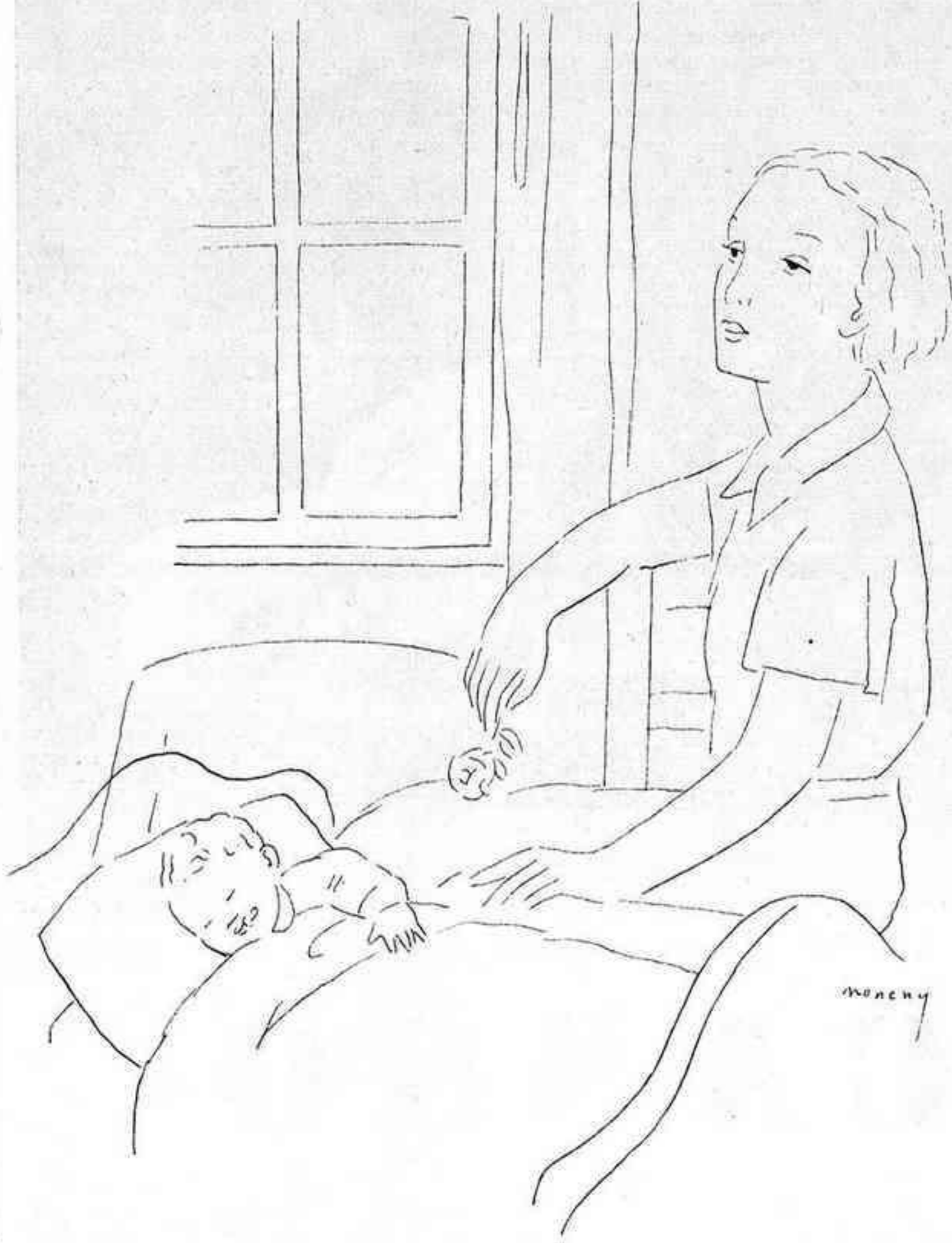
I amb els llavis contra la rosa: “L'estimo, saps, malgrat tot? Potser no el veurà mai més, però l'estimo”. — I l'enyorament és com una mà estreta al voltant del coll. — No hi entén, en amor. Què sap ell? Per a ell s'han fet les guerres, les actituds heroiques, els petons que ofeguen, segur. Però la vida part de dins, la que neix del cor, de la sang, amb lluites obscures... ¿Què sap ell?

“Les noies són una cosa molt delicada...”

Cert. Es quan Alba diu a la flor:

“...però tenen fills que les salven. Perquè tu ets una rosa i no pots saber-ho, però jo et dic de debò, ara que ja no ets tan bonica, que l'amor no és això, vull dir allò del got que no se acabar-m'ho: l'amor és la meua criatura que dorm, i l'alegria de la meua criatura quan es desperta. Deixa-m'ho creure així... No em diguis que és absència, abandonament... i no em diguis que són les abraçades fortes, els mots que van de dret a l'ànima, les mans que enyoren qui acariciar... et creuria i no et vull creure. Però tampoc no m'escollits a mi que potser dic mentides. O potser tot plegat no és sinó una història inventada per a fer-me passar la son i poder vetllar el meu fill.”

Mercè RODOREDA

Dibuix de Moneny.

dorm damunt del coixí. De la pregunta li ha vingut una gran tristesa, una sensació punyent d'abandonament. La soledat menys sola que no pas ella.

La mosca s'ha posat a la galta del menut, Alba la fa fugir contenint la ira. Guaita el fillet. L'ombra que les pestanyes deixen sobre les galtes, les ungles al capdamunt d'uns dits que de tan xicarrons fan riure. La del dit gros té una taca blanca. I la mosca altre cop, quina mania! Amb l'esguard cerca quelcom per a espantar-la. Res a l'abast de la mà, però com si la claror hagués vingut només que per a la rosa, fa que Alba se n'adoni de

I ara, amb la rosa a la mà (per a empaïtar la mosca si ve) s'asseu a terra, junt al bressol, que la son qui sap on para.

Pel carrer que té acícies passa un carro. *Patip-patip*, fan les potes del cavall. El dia serà ple de núvols.

—Comprèn que és el deure... i l'amor és això... Si convé ens separem. Ho comprens, oi?

Si... Així m'agrades. I se n'havia anat. “L'amor és això”.

Repenja el cap contra la mà que té

BELLESES INTELLIGENTS

La història ens fa conèixer, al llarg de totes les èpoques, figures femenines que ens captiven per la gràcia delicada del seu tarannà, que endevinem a través de les seves obres, o bé per la inspiració d'un artista que ens ha deixat en una tela l'ambient, el color, la llum de tot allò que els anys han envellit. Sovint, en contemplar la bellesa d'una dona, estergida en un quadre, sentim com una reminiscència d'aquell moment llunyà; sembla, talment, que la història s'aprimi i els anys reculin; aleshores, aquella dona bella, immortalitzada per l'art, ens fa enyorar la seva època, quan ella dominava amb la sola influència d'un somriure. La seva figura aegantada per l'anècdota, té una sabor de lle-

LADY BLESINGTON. 1789-1849

genda que la fa doblement captivadora.

La vida de l'escriptora irlandesa Margaret Power, la qual esdevindrà la famosa Lady Blesington, ens diu el que inspira una bellesa intel·ligent: amors sublims i envages irredemptes. La seva gràcia còpsada, per Lawrence, explica, a bastament aquestes inspiracions i fa comprendre encara, molts episodis de la seva existència. La sola contemplació d'aquest quadre fa presentir una vida atzarosa a la bella dama de les mans enllaçades i fa intel·ligibles aquelles paraules que deia a Bulwer Lyton: “Hi ha tan poca gent davant de la qual una pugui mostrar-se feliç”. Lady Blesington, però, oposarà a la maledicència el seu somriure i a la dissort una fingida alegria; Jean Aubry en analitzar la figura d'aquesta escriptora dirà: “...el seu rostre era tan formós que no volia enlletgir-lo amb gestos i plors”. Les malventures que es van descabellant en el curs de la seva llarga vida, parteixen de la seva bellesa; Lady Blesington sabé, més que ningú, a quin preu es paga el goig de saber-se envejada.

Margaret Power té quinze anys quan emmarida, amb el capità Forner, al costat del qual la vida se li farà poc temps després impossible. Aleshores torna al costat del seu pare, home amargat pels desenganys i per la ruïna, però fuig de la casa paterna i es llença als braços de Jenkins, capità anglès, el qual és el primer en apreciar la bellesa extraordinària i la delicada sensibilitat de la futura Lady Blesington. Al costat de Jenkins passa cinc anys a Hampshire i oblida el món en la solitud dels camps, però la irregularitat de la seva vida desfà les llengües, i la jove irlandesa tasta, per primera vegada, la maledicència, que mai més ja no la deixarà. En aquells anys, i després de les primeres murmuracions, adquireix l'art del somriure, darrera el qual amagarà, amb un

noble orgull de dignitat femenina els sentiments de la seva ànima i la ruïna de la seva felicitat. Jenkins li brinda la companyia d'uns llibres que li servirán per a conèixer un món que present a través de la consciència de saber-se bella i admirada. Poc temps després la il·lusió esdevé realitat. Lord Mountjoy, enamorat de l'amada del seu amic, no pot oblidar-la en l'absència; la seva conversa intel·ligent, la seva bellesa captivadora és més estimada en l'enyorament i, quan l'any 1816 esdevé comte de Blesington, únicament pensa en la irlandesa, la qual roman encara al costat de Jenkins. El nou comte convenc, però, l'amant, i la mort tràgica de Fanmer, esdevinguda l'any 1817, allisa els obstacles. La filla del taverner de Knochbrit, quan compta vint-i-nou anys, esdevé Lady Blesington i, al mateix temps que els salons s'obren i les dames angleses senten enveja de la nova lady, les murmuracions creixen i la jove aristòcrata milionària coneix el perill que reporta ésser massa bella. La seva conversa, al voltant de la qual hi ha invariablement un gran nombre d'admiradors i que li valdrà l'estima d'esperits selectes, és un nou motiu d'enyorament. Les dames angleses no perdonaran mai la humiliació de la insignificantia en què els ha fet caure el talent i la bellesa de Lady Blesington; per això, quan l'any 1821 Alfred D'Orsay, *dandy* francès, freqüenta la casa dels comtes i s'enamora, amb la impetuositat dels seus vint-i-dos anys, de Margaret, la qual en compta ja trenta-dos, les murmuracions s'accentuen i les dames troben un pretext per a menysprear Lady Blesington. L'enveja, dissimulada per la moral, agafa proporcions inusitades, tant que els comtes de Blesington, juntament amb Alfred D'Orsay, abandonen Londres i vaguen per Itàlia.

A Gènova, Lady Blesington vol conèixer Byron. Ambdós han tastat la força de la maledicència i saben del

que és capaç l'enveja; una mútua simpatia els agermana i el seu orgull identifica les seves ànimes. Byron que roman fora de la seva pàtria des del 1815, i de la qual mai més no petjarà el seu sol, menysprea en els salons de Londres, comprèn el cas de Lady Blesington. El qui va escriure, davant la campanya difamadora, “Anglaterra és indigna de mi”, obre el seu cor a la bella dama, companya de dissorts. Durant més de tres mesos Byron i Lady Blesington es veuen gairebé cada dia, i la bella irlandesa, impressionada pel geni, devota de la sinceritat, escriu “Conversacions amb Lord Byron”, llibre que reivindicava el millor poeta d'Anglaterra en el segle XIX i constitueix, avui, un dels documents més importants per a esclarir el motiu i el perquè dels escàndols que l'obligaren a exiliar-se d'Anglaterra.

Mentrestant, el comte de Blesington fa emmaridar la seva filla Harriet Gardner, nascuda del seu primer matrimoni, amb Alfred D'Orsay; aquest, però, segueix enamorat de Margaret, i la seva muller que ho endevina, cova un odi mortal per la seva madrastra. Quan l'any 1829 Blesington mor a París i deixa la major part de la seva fortuna a Alfred D'Orsay, les murmuracions s'agugent. La vidua comtesa de Blesington, viu amb el seu amant i no té cap pressa per a tornar a Londres, però quan després de vuit anys d'absència es veu obligada a reprendre la vida a la capital anglesa, planta cara a les circumstàncies i en surt victoriosa. La seva bellesa és immutuable, i les dames angleses, que segueixen envejant-la, han de passar per la humiliació de veure els seus salons buïts, mentre Lady Blesington obre les portes de casa seva a la intel·lectualitat, i al costat seu s'acullen Bulwer, Disraeli, Dickens i —conta Aubry— “un jovenet singularment malencònic, el qual havia d'ésser deu anys més tard Napoleó III”. Es aleshores quan

LORD BYRON. 1788-1824

publica “Conversacions amb Byron”, i la narració dels viatges per Itàlia.

Alfred D'Orsay despen tota la fortuna del difunt comte de Blesington i ha de fugir d'Anglaterra. Margaret, aleshores, cloïa una vida de luxe i es retirava a París, mentre la societat anglesa assaboria la seva ruïna. Lloga un pis modest i es resigna a viure del poc que li queda; però, com si tament el fat que l'havia fet milionària no volgués abandonar-la, li clou els ulls per sempre, la mateixa nit que per primera vegada dorm a la cambra senzillada d'aquell París que ella havia conegut als seus peus, quan la societat londinense la foragitava pel sol delictu d'ésser molt bella i pel gran pecat, també, d'ésser tan intel·ligent com bella.

J. M. MIQUEL I VERGES

CINEMA

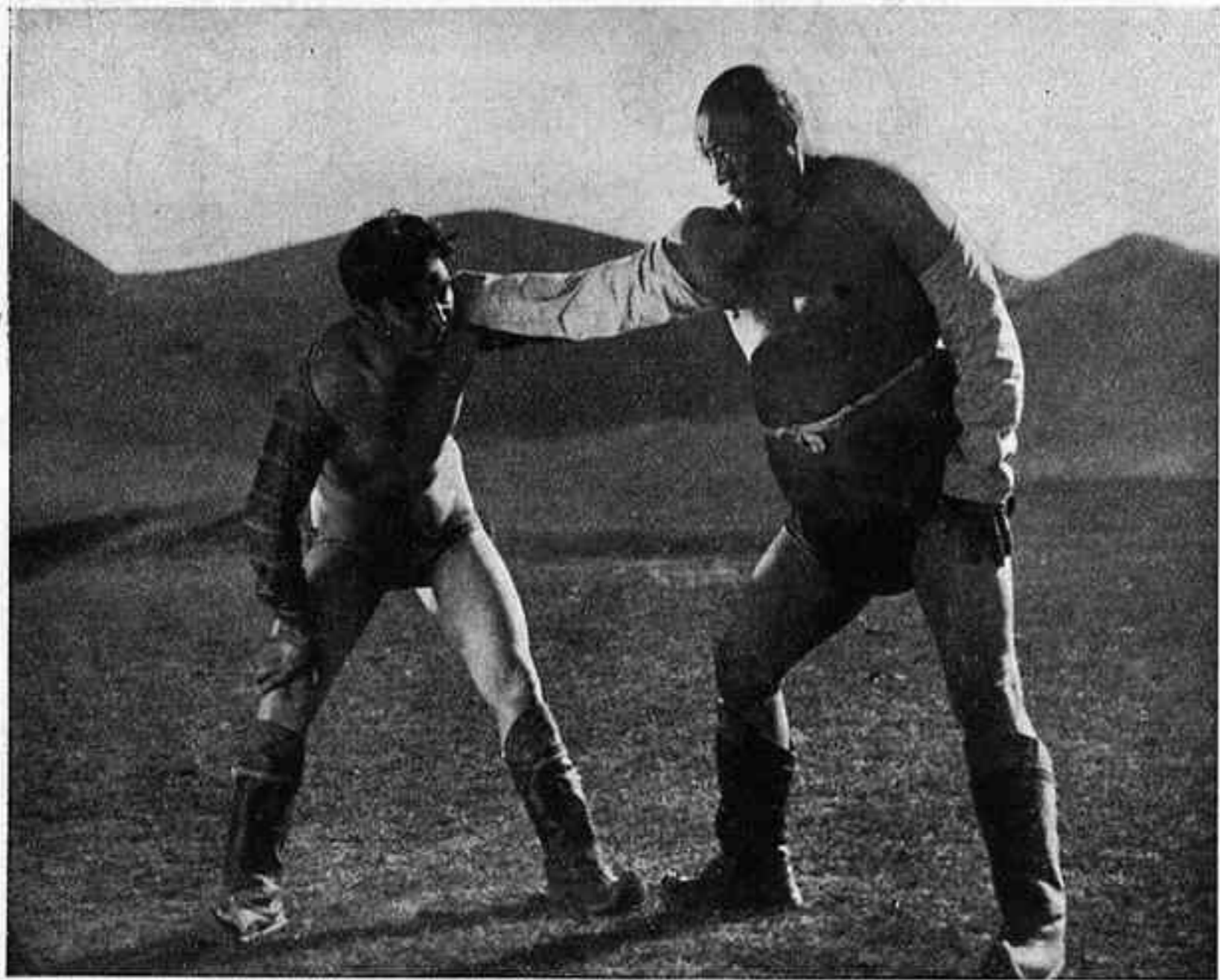
EL FILL DE LA MONGOLIA (Coliseum) L'EQUIPAGE (Capitol)

"El fill de la Mongòlia", obre una finestra d'aire renovador en els nostres cinemes. Es un d'aquests episodis del qual avui el món és gràvid, encara que no ho sàpiguen veure els miops que no comprenen la poesia dels nostres temps. Ens presenta un fill de la Mongòlia lliure, en les terres oprimites de Xina, sota l'amenaça japonesa. Hi veiem els prínceps corromputs, venuts a l'estranger. Hi veiem un poble megemat en la misèria. Hi veiem perpetrar-se els càstigs més severos, més desproporcionats, més injustos. Els sentiments de revolta del protagonista, davant de tot això, se'ns fa enco-

nes— dels actors soviètics i mongòlics que l'han realitzat.

Un film que, contràriament traïx la composició és "L'equipage". Dintre el gènere convencional d'una història empescada, és a dir, que no surt dels caràcters ni és un resultat fatal de l'ambient, el film és perfecte. Perfecte i, què voleu?, ens sembla poc. Donaríem part d'aquesta perfecció per una mica més de vida en la història narrada.

I, no obstant, Kessel, l'autor de l'argument, ha tingut un magnífic docu-

"EL FILL DE LA MONGOLIA" OBRE UNA FINESTRA D'AIRE RENOVADOR EN ELS NOSTRES CINEMES

manadís. Es, naturalment, el que el film es proposa.

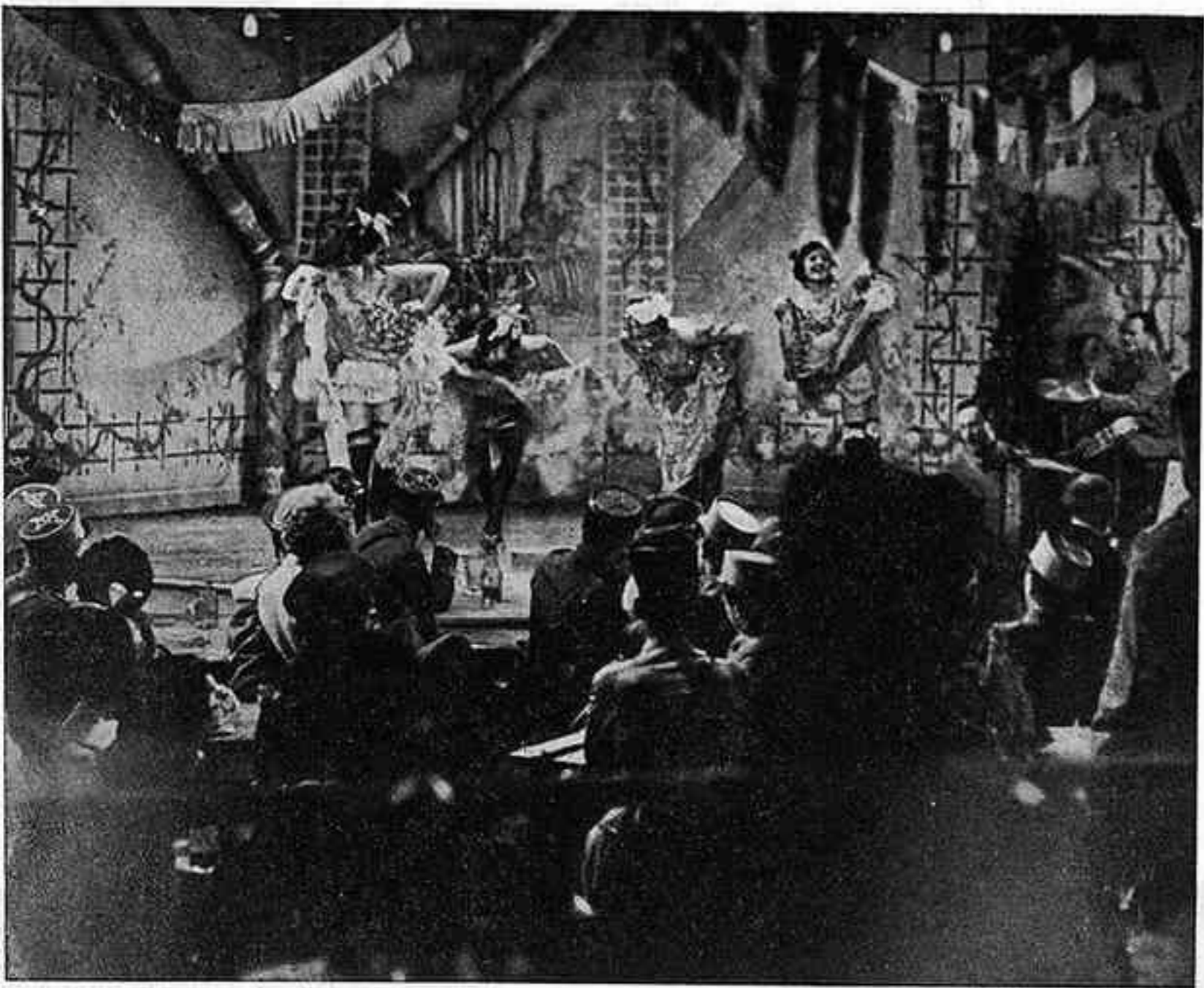
Film, doncs, de propaganda, film polèmic. ¿Caldrà encara reivindicar el gènere?... No oblidéssim que moltes de les obres millors i més populars de Dumas, d'una evident força teatral, són poètiques. ¿Que són sense poesia? Doncs no oblidéssim que també són poètiques moltes d'Ibsen. Que un dels moments més roents—més roents que els d'avui—, del teatre europeu, és el moment que algunes obres d'Ibsen trobaven una rèplica en els mateixos escenaris. Altrament "El Alcalde de Zalamea" pot passar com una obra de propaganda. "Fuenteovejuna" n'és. ¿I no hi ha poesia?

Potser el cas és quel 'autor no guaiti l'escenari o la pantalla, que no li endevinem present, i que no esvaeixi així, l'alcuinació presentada. En "El fill de la Mongòlia" l'autor no hi guaita mai. Sembla un document humà. Hi

ment humà entre les mans. El companyerisme, la solidaritat, la fraternitat establerta entre els dos companys que, durant la gran guerra, formaven la dotació d'un avió de bombardeig. Ara que aquella història tan casual, aquell sentimentalisme una mica marciat, no ens semblen un vehicle de gaire qualitat per a posar a prova la penetració dels aviadors engegats junts, en un mateix aparell vers l'heroisme i vers la mort.

Però té interès. Estimula els sentiments heroics, l'amor al deure per damunt de tot, l'esperit de sacrifici. Defensa uns sentiments nobles i, al film, com al teatre, l'obra que defensa sentiments així té gairebé assegurat l'èxit.

Després està molt ben realitzat. A estones la pantalla pren perspectives sorprenents. Sembla que hi podríem caminar. I els ambients són ben reflectits. El mateix els del campament

UNA DE LES ESCENES MÉS REEIXIDES DEL FILM "L'EQUIPAGE"

ha un poble que pateix i un heroi que lluita. La ficció no es veu per enlloc. Semblen troços bategants de vida, nascuts amb el mateix desordre de la vida. No traïx mai ni l'escenari ni el maquillatge. Tot produeix, en la seva brutalitat, una impressió de veritat que esgarrija. Aquella tempesta de vent en el desert mongòlic és inenarrable. Aquella visió fugaç és inenarrable. Aquella visió fugaç és inenarrable. Aquella visió fugaç és inenarrable.

D'aquesta sensació de veritat i de la magnífica naturalitat—tot i el dramatisme, la violència d'algunes esce-

que el del cabaret. O més encara, el cabaret. A desgrat del convencionalisme de la història, tenen vida.

Alguns actors, especialment el protagonista, en fan una composició de caràcters molt acabada. I Annabella hi està, naturalment, admirable. Tanmateix el que hi ha de convencional en el seu paper ens fa més enyoradissos aquells papers de noia desimbolta i alegre, fresca com una rosa dels films de René Clair.

Domènec GUANSE

Els Llibres i la Guerra

PORTUGAL 1936, per Ralph Fox. — Edicions Europa-Amèrica; Madrid-Barcelona, 1937.

L'excel·lent escriptor anglès Ralph Fox, mort al front de Còrdova el 3 de gener del 1937, lluitant com a voluntari al servei de la República Espanyola, publicà al *Daily Worker* de Londres una sèrie de cròniques de Portugal quan havia ja esclatat la guerra d'Espanya. Traduides al castellà, han estat aplegades en un volum per les Edicions Europa-Amèrica.

Ralph Fox manifesta en aquest treball tot el seu talent d'escriptor. L'opuscle constitueix una obra de la més alta importància, que esdevé necessària per a conèixer la intensitat de l'ajut de la dictadura lusitana als feixistes espanyols i la vida actual de la veïna república. *Portugal 1936*, és un examen profund de la situació econòmica i política imposada per Oliveira Salazar. El règim hi és analitzat a fons i amb veritable ciència. *Portugal 1936* resulta un assaig perfecte, que haurà d'ésser de consulta obligada per a l'estudi de la història lusitana sota el jou despota d'aquest home covard i jesuític que és el Dr. Oliveira Salazar.

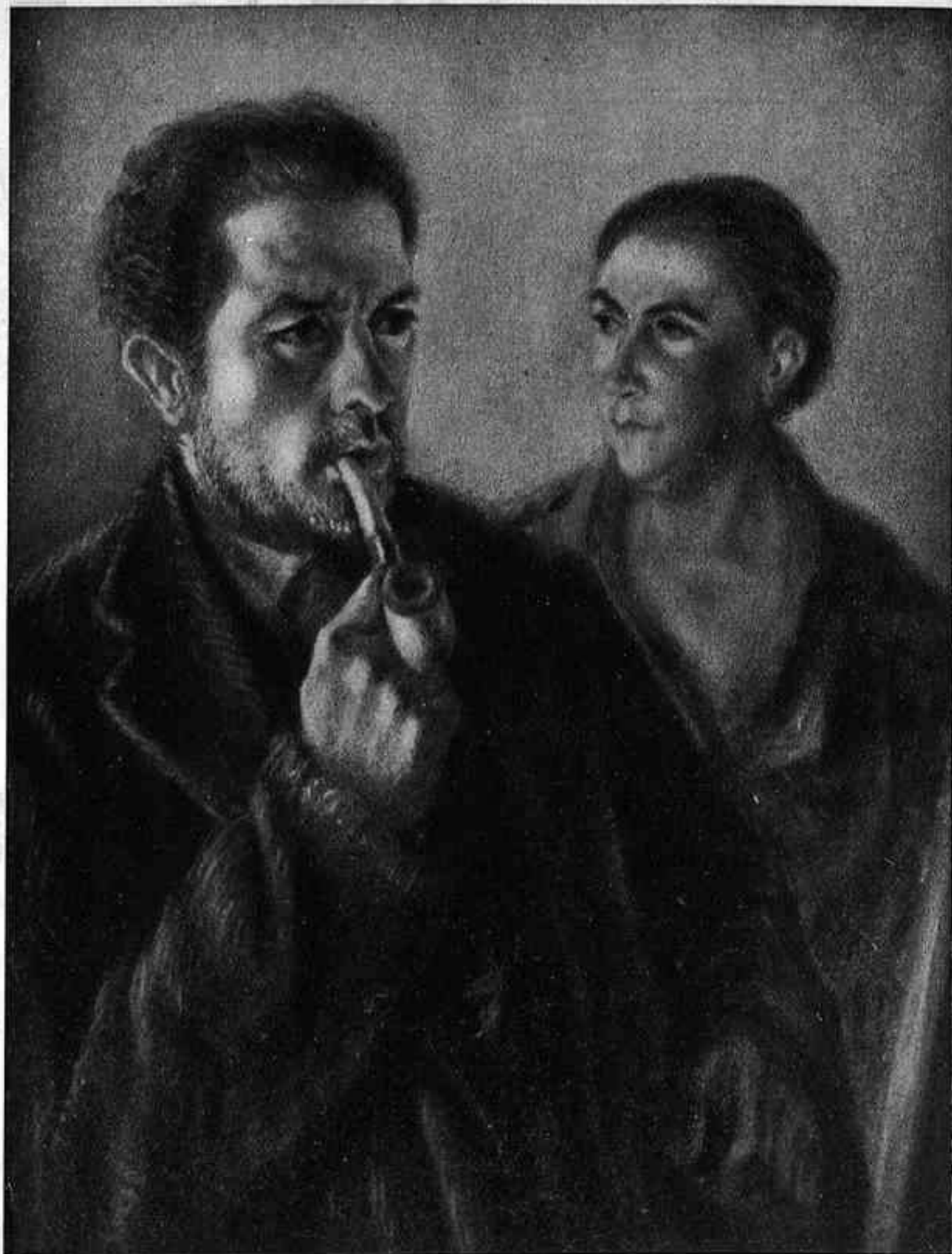
ELS PERILLS DE LA RERAGUARDA, per Manuel Valldeperes. — Editorial Forja; Barcelona, 1937.

El company Manuel Valldeperes ens ofereix, amb la seva agilitat de periodista, un perfil de les diferents modalitats de persones perilloses que pubulen per la nostra reraguarda, ja per ésser francament feixistes que realitzen una obra sagac a favor de l'enemic, ja per llur tibiesca que els fa sembrar la desconfiança: l'indiferent, l'home que ho sap tot, l'exploitador, l'exiliat voluntari, l'emboscacat, el provocador, l'especulador, el qui fa la "seva" revolució, el tolerant i el negligent desfilen per les pàgines de l'opuscle retratats de cos sencer.

Manuel Valldeperes penetra la psicologia de cada un dels personatges presentats i ens els pinta amb totes les seves característiques. L'encert ha presidit el seu treball.

La finalitat del llibret és depurar la nostra reraguarda per tal que pugui ésser forta i sana i s'escurcin així, els camins que ens han de portar a la victòria de la República. Lloable i magnífic objectiu! L'execució de l'opuscle, veritable anatema, era el que havia de decidir l'obtenció de la finalitat perseguida; i Manuel Valldeperes ha sabut en *Els perills de la reraguarda*, harmonitzar la forma i el fi.

R.

GUSTAU COCHET. PASTEL

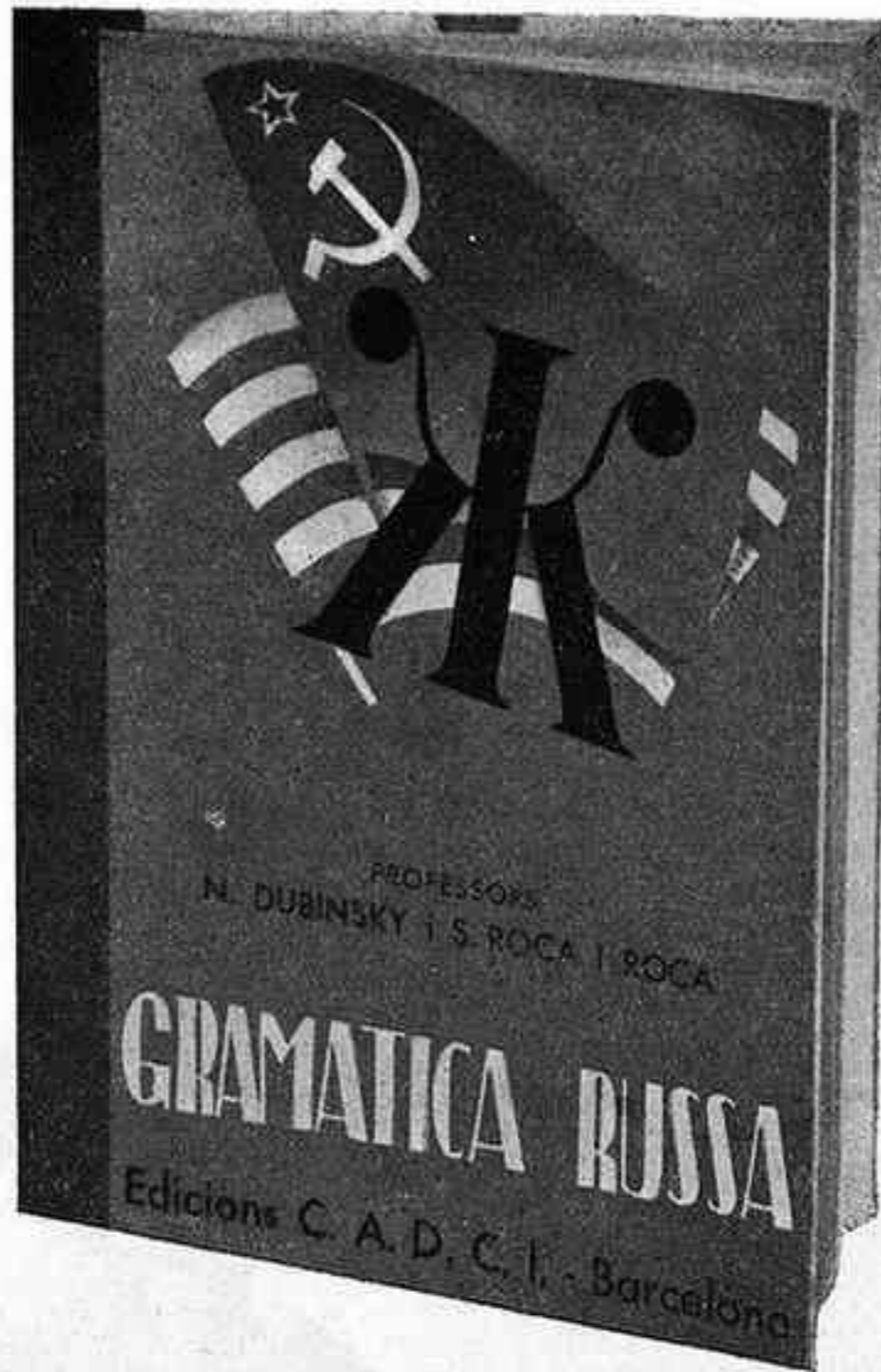
GUSTAU COCHET

Cochet ha exposat fa alguns dies, a la Pinacoteca, una nodrida col·lecció de dibuixos, pastels, aquarelles, boixos, aiguafort, etc. Durant el període que començava el 19 de juliol, Cochet ha celebrat dues exposicions, contrastant la seva actitud i la seva labor amb la manca d'agitació que s'ha posat de manifest en les galeries barcelonines, les quals, enlloc de posar-se, d'acord amb el moment, a intensificar la continuïtat de les exposicions i de donar acollida a les noves inquietuds, han trobat més còmode de fer el gran "caldo" amb l'arribada dels compradors que volen especular, aquests nou-rics que han nascut de la revolució. Cochet és, en aquests moments, el que escau a un artista del seu temperament: l'inquietud. Paradoxalment, però, ara que l'ambient està

prou carregat d'energia dinàmica, aci no es produeix davant d'aquest esdeveniment, cap actitud que respongui a la presència de l'obra inquieta d'aquest artista. Quan lluny estem d'aquells començaments de segle, quan Brull enfonsava la punta del bastó en el bodegó de l'arengada de Nonell, que ara guarda en un lloc d'honor el Museu d'Art de Catalunya. Ah!, no invitem pas a emprar la violència, entengu's! El que ens sembla és que, davant de l'art de Cochet, que parla amb un llenguatge que posseïx tots els accents, a hores rudes, aspre, dur, a hores dolç, tímid, ingenu, caldria encetar una polèmica. L'art actual d'aquest artista i la polèmica són un producte dels moments actuals. Però els entesos i els amateurs intel·ligents, prudentment, callen.

A.

Una edició transcendental GRAMÀTICA RUSSA

Les edicions C. A. D. C. I. han tingut l'encert d'acollir la primera gramàtica russa editada en català, la qual ha estat redactada pels professors N. Dubinsky i S. Roca i Roca. Les dificultats que l'empresa comportava a causa de la manca de tipus d'impremta russos, fa doblement meritòria la labor dels editors que, d'una manera palesa han sabut satisfer una necessitat que en aquests moments apremiava d'una manera especial. Els professors, ja per la seva condició de nadius de les dues llengües que la gramàtica enllaça, ens mereixen confiança, però la competència que a Dubinsky i a Roca i Roca és reconeguda, ens infon la certesa de que aquesta "Gramàtica Russa", respona a una probitat exigent, de la qual els nostres estudiosos n'obtiniran un profit que es farà sentir en l'intercanvi de relacions i en l'afecte que per tan nobles motius agermana els pobles de la Unió de Repúbliques Soviètiques i d'aquesta Catalunya que acceleradament aferma la seva potència i marxa vers la seva futura grandesa.

P.

(Foto Font.)

AVELÍ ARTÍS

Avelí Artís que, al Teatre Català de la Comèdia, obté un notable èxit amb la reposició de «Seny i Amor», una de les millors obres del teatre català modern que, d'ençà de la seva estrena, no ha deixat d'ésser representada; que és una de les preferides dels quadres d'aficionats de Catalunya; que traduïda al castellà, ha estat representada a Madrid i a tot Espanya una infinitat de vegades; que ha travessat l'Atlàntic i que interpretada per la companyia De Rosas i altres ha obtingut també una bona acollida a les Repúbliques de Sud Amèrica.

Meridià

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Passeig de Pi i Margall, 19 bis - Telèfon 12289 - BARCELONA

Director: A. FUSTER VALLDEPERES

Redactors: Sebastià Gasch, Domènec Guansé, Lluís Montanyà, Joan Oliver, J. Roure-Torrent, M. Serra i Moret, Manuel Valldeperes

Cap de Redacció: JOAN MERLI

Un feixista 100 per 100...

per G. G. G.

ADMIRACIO

Acabada la conferència que donà Nicolás Guillén, el poeta cubà, al Casal de la Cultura, en la qual recità versos seus i parlà d'ell mateix en tercera persona i amb una culta expressió castellana gairebé romanesca, s'atansa un espectador a un dels que presidien l'acte i li digué abrandat d'admiració:
—Dispensi, la gràcia de vostè? He quedat meravellat de com "redacta" aquest home... i més donades les circumstàncies actuals. Com m'agradaria conèixer el propi poeta!
—El poeta —digué l'atropellat—, és el mateix conferenciant, sinó que per un refinament d'estil parlava en tercera persona.
L'admirador marxà donant inequívocues proves que li rodava el cap.

UN PETIT CONTE VERIDIC

Això que anem a referir és bo i de debò a desgrat de no ésser inventat. Volem dir que ha succeït i que a nosaltres ens ho han contat.
Un amic nostre, anà l'altre dia a treure la cèdula personal a una oficina de cèdules.
—¿Cómo se llama usted?
—León.
I l'empleat li digué, tot fent broma:
—Caramba, caramba. Tiene usted nombre de tigre...

INTERVIUS RADIADES

En una de les darreres entrevistes radiades que vénen suportant els ràdio-oients a l'hora de dinar i de les quals solen ésser protagonistes els més populars artistes teatrals de la localitat, fou presentada dies enera una supervedette, superfrívola, que no caldrà que anomenem pel seu nom.
Potser aquest petit fragment de l'entreviu serà suficient per no remarcar massa la indiscreció.
Entreviuador. — La supervedette, superfrívola X. por su simpatía y su clara dicción y perfecta declamación, etcétera.
Entreviuada. — Muchas gracias.
Entreviuador. — Marujita, ¿quiere usted recordar a los radioyentes aquel fragmento de "Me acuesto a las ocho", en el que alcanzaba usted tan clamorosas ovaciones?
Entreviuada. — Con mucho gusto.
Entreviuador. — ¿Está usted satisfecha, Maruja del público catalán?
Entreviuada. — Es el público catalán el que más quiero de todos los de la "pintínsula".
Menys mal que la doblement deliciosa supervedette s'acomia de tots els ràdio-oients con un beso bien apretado... bien apretado.
Textual. Eren tres quarts de tres i cine!

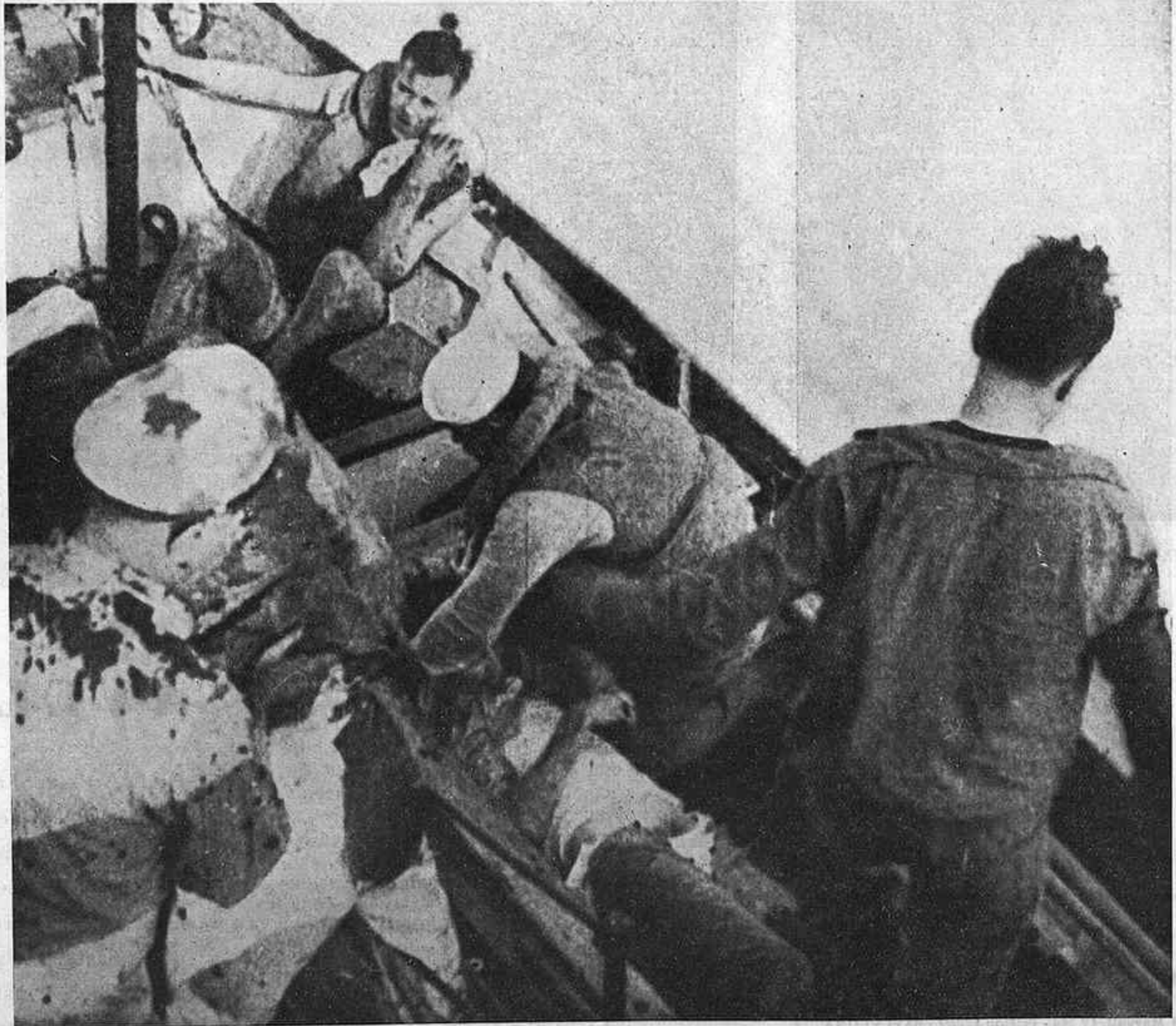
C O P S D E B E C

DEPURACIO

La Direcció General de Belles Arts, que fa molt bé les coses, no vol negligir els valors catalans per a posar en pràctica les seves iniciatives. Tot el contrari. I de moment alguns intel·lectuals nostres ja han estat nomenats per a formar part d'una Comissió Teatral de Lectura, Censura i Repertori, que, com l'esmentada Direcció Gene-

ral, depèn del Ministeri d'Instrucció Pública i Sanitat.
—I Sanitat?, va fer algú, estranyat.
—Sí. Es que volen sanificar el teatre.
DESILLUSIO
No es pot ésser massa somiador en la facècia de l'amor.
Sabem d'un escriptor que per a esvaïr del seu pensament, el refús d'u-

na donzella es consolava, temps era temps, obsequiant amb dedicatòries insinuants, dels seus llibres, a la primera modisteta que passava en deambular a Patzar pels vells carrers de Barcelona.
Una d'àgil i rossa fou per al nostre escriptor, més preferida. No dormia pensant-hi. L'esperava a la sortida del treball, no pas per dir-li cap

EL REPORTATGE QUE PROJECTA EL PUBLI-CINEMA SOBRE L'ESFONDREMENT DEL "PANAY", REPORTATGE PRES DURANT ELS FETS, MOSTRA COM FOU PERFECTAMENT DELIBERADA L'AGRESSIO JAPONESA CONTRA AQUEST VAIXELL DELS ESTATS UNITS. DAVANT D'AQUESTA AGRESSIO INQUALIFICABLE, QUE MOSTRA CLARAMENT QUIN ES L'ESPERIT I LES INTENCIONS DEL FEIXISME JAPONES, NO PODEM DEIXAR DE RECORDAR QUE, EN ALTRES TEMPS, PER MOLT MENYS NO S'HAURIEN ESTAT DE DECLARAR UNA GUERRA. EL GRAVAT REPRESENTA QUE ELS FERITS PER LA METRALLA JAPONESA ABANDONEN EL VAIXELL.

finesa car el nostre home no sap parlar més enllà de dues síl·labes i sempre amb veu de nyau, nyau.
L'esperava per esperar-la i seguir-la. El nostre home perdia la virginitat als 40 anys.
Tant la seguí una tarda, que la noia per esquivar-lo, es ficà dintre una escala i pujava fingint viure en el pis més alt de la casa.
El nostre home ja es fadigava. La noia trucà a una porta i aquí ve el desenllaç i la desillusió.
—Senyoreta, diu l'home: aquí us dono un llibre meu on hi va el meu cor.
La noia li respon amb tota naturalitat:
—Ai, ai! Que en reparteix a tots els pisos?

UNA NOVA VERSIO DEL TENORIO

En un determinat lloc el nom del qual no volem recordar..., com diria Cervantes, representaren l'any passat el famós drama de Zorrilla "Don Juan Tenorio", adaptat al moment. Algú que va presenciar el fet ens ha referit aquesta significativa mostra de l'imaginació dels adaptadors:
Escena de la Hosteria del Laurel.
(Entra Don Joan i diu):
—¿La Hosteria del Laurel?
—En ella estàs, camarada.
—¿Está en ella el responsable?
—Estás hablando con él.

PARNASIANA

El dibuixant Porta va dedicar fa uns dies un pergami dibuixat per ell a un bon amic que feia el seu comiat de solter, amenitzant-lo amb un arròs que fou abundós i ple d'humorística cordialitat.
El pergami de Porta, portava a més a més uns versos, molt trasuts, per cert, dedicats a l'imminent desposat. Algun dels convidats trobà molt bons els al·ludits versos i demanà al dibuixant Porta qui els hi havia escrit.
En Porta tot modest com és ell, digué:
—Encara que m'estigui malament el dir-ho, els versos també són fets meus.
—Ah, sí! No sabia que fossis també poeta!
—Es que — replicà el ninotaire—, sóc de la poesia secreta!

AMICS DE LA POESIA

Presentat per Ernest Guasp, el poeta cubà Nicolás Guillén ha donat una lectura dels seus poemes al Casal de la Cultura.
La manera de recitar de Guillén havia de plaure molt al delegat de l'autoritat, perquè aquest, tot just acabat l'acte, es va acostar a Guasp i li va dir, tot satisfet:
—¿Cómo redacta, ese joven! Y más en las actuales circunstancias.